

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
Pentru oraș și interurbane
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisele nu se în-
napoiază.

Aurel Vlaicu mort.

Era să punem foaia sub tipar, când ne sosește la redacție grozava telegramă:

București. — Drumul Ploești-Brașov Vlaicu mort, aeroplanul sfărâmat. Dabija.

Vlaicu mort, aeroplanul sfărâmat. Ne pășesc simțurile. Ce să scriem? Cum să plângem? Cum să ne tânguim? E imposibil! Unde este condeiuul care să nu tremure, unde este mama care să poată scoate un țipet de durere măcar, ca să-și ușureze nespusa durere? Nu-i, nu-i niciări. În clipa aceasta a durerii mute, nu-și află cuvântul de vaiet, ne încearcă revolta, revolta păgână în potrivea sorții ticătoase, ce îndură neamul acesta bătut de Dumnezeu. Am avut o glorie, am avut o nădejde, am avut o mândrie, nu mai sunt, am rămas despoiați de cel mai dulce gând al nostru.

Vlaicule dragă, Vlaicule dulce, tu ai voit să sbori la Orăștie, tu ne-ai dorit, să ne vezi, să ne mângâi, să ne dai nădejdea de viață și tu — ai murit.

Nu, nu Vlaicule, nu ne lăsa. Frații tăi se îndună să clădească viitorul. Tu erai stâlpul și cel mai puternic. Tu ne-ai deșteptat visul și aur, că ai arătat puterea geniului românesc.

Cum să ne luăm rămas bun dela Tine? Nu, nu este cu putință. Vlaicule, dragă: învie!

Cu prilejul serbărilor dela Orăștie.

Arad, 13 Septembrie.

După un period de stagnare, apropierea toamnei ne aduce un suflu de înviore. Reîncepe seria, devenită tradițională, a serbărilor naționale-culturale. Întâi s'a prăznuit, la Arad, înfăptuirea unei opere culturale pozitive și dănuitoare, realizată prin muncă stăruitoare și neobosită. Acum sântem chemați la adunarea anuală a *Asociațiunii*, în Orăștia expansivă, conștientă și tot mai românească.

Înălțătoarele evenimente din România au trecut repede ca o furtună de vară, urmată de cer albastru. Le-am urmărit cu răsufarea oprită, am pândit fiecare gest, fiecare pas, al fraților noștri, întrezărind une-ori printre nori licărirea depărtată încă, dar sigură pentru cei cu ochi ageri, a stelei noastre izbăvitoare.

După îndoiala și scepticismul deceniilor din urmă, în sfârșit o rază de lumină, de nădejde. Am putea striga și noi, asemenea lui Columb: *Pământ, pământ!* Cei mici de suflet, cârtitorii și neîncredătorii din mulțime începuseră a murmura. Impuiau urechile celor slabi de înger, celor șovăielnici și veșnic temători, șoptind că sânt niște utopiști zănatici acei cari pretind că-i conduc, „pe câmp de ape fără cârare” spre o țintă fantastică, spre un lăman care nu există decât în inchipuirea lor surescitată de vizionari certați cu realitatea.

Și cum au amuțit de năpraznic acum.

Observați ce tăcere este de o vreme încoace mai ales în tabăra trădării naționale. Nimeni nu mai bate toba, altădată zgomotoasă, a „îrâției maghiaro-române”; trîmbița cu glas de vrajă a „moderațiunii” nu mai chiamă zadarnic oști ce nu vor să se adune. Dughiana gheșcifului cu „împăcarea”, și a altor firme cu aceeaș marfă, s'a închis și obloanele sânt trase ca pe vremuri grele sau ca... în timp de faliment.

În atmosfera asta prielică se deschid serbările dela Orăștie. Va fi mai multă seninătate pe fețe, mai multă încredere în inimi, mai puțină teamă și pază în vorbă. Dar să ne întrebăm: a ajuns oare lupta noastră națională la un capăt, este terminată misiunea noastră, orice activitate, orice jertfe de priosos de-acum înainte? Nu, ci după a noastră neînsemnată părere, timpul de adevărată activitate națională abea acum a sosit. Epoca de propagandă intensivă, de organizație tot mai strînsă, de hărnicie, de jertfă necurmată abia acum va trebui să înceapă.

Am arătat dăunăzi că, o bună parte din trecutul luptelor noastre politice, am fost călăuziți de falsă concepție a mituirii noastre prin o intervenție străină, din afară. Am crezut că, nu dela noi, ci dela alții, trebuie să așteptăm o soartă mai bună. Și cum sosirea acestui *deus ex machina* — în teatru ca și în realitate de-o-potrivă de antinatural și neverosimil — întârzia, dela o vreme ne-am încredințat că nimeni afară de noi nu ne va ajuta.

Proclamarea activității parlamentare acum opt ani, a fost primul triumf inconștient al acestei idei de ajutor *prin noi înșine*. Dacă

momente din viața regelui Carol.

- Culese și traduse după „Memoriile regelui”. —

De Ioan Scurtu.

Sosirea părechei princiare în țară. — La Turnu-Severin. — Pe malurile Dunării. — La Giurgiu. — Primirea și entuziasmul în Capitală. — O fundațiune a Doamnei Elisabeta. — Înținerea Universității. — Programul cultural al prințului.

10/22 Nov. Duminica la ceasurile șapte sosirea în Baziaș. Părechea princiară se imbarcă pe vaporul „Franz Ioseph” al societății austriace de navigație pe Dunăre. Vaporul este splendid împodobit de covoare, steaguri și ramuri verzi; este acelaș vapor pe care noua păreche imperială a monarhiei și-a făcut intrarea în țară dela Linz spre Viena.

La amiazi înalții călători ajung în dreptul Verciorovei; pe mal grănițerii salută din goarnă; peste o jumătate de ceas vaporul austriac se oprește în primul port românesc, Turnu-Severin. Primirea ce se face părechei princiare este extraordinar de frumoasă. Toate vapoarele și vaporascele pe Dunăre sunt împodobite cu stegulețe și covoare în felurite culori; pe mal s'a înălțat un mare arc de triumf, tunurile răsună și o adevărată ploaie de flori cade asupra Prințesei în clipa când pune mai întâi piciorul pe pământul românesc. Cete de țărani,

în costumele pitorești ale ținutului, roiesc împrejurul tinerei perechi și amestecându-se cu lumea oficială dau priveliștei un caracter original. Primul-ministru, principele Dimitrie Ghica a ieșit întru întâmpinarea perechei princiare la Turnu-Severin și o conduce la biserică, unde-și îndreaptă primii pași ca să asiste la Te-Deum.

După serviciul divin prințul și prințesa primesc, într'un pavilion special, mulțime de notabili din oraș și împrejurimi, printre cari și un ofițer al stațiunii franceze de navigație din Galați, însărcinat de împăratul Napoleon să salute pe prinț și pe prințesă la sosirea lor în România.

Orășelul Turnu-Severin este pentru prințesa Elisabeta cu atât mai interesant, cu cât și soțul ei a fost salutat pentru prima oară aci la intrarea lui în noua patrie.

Părăsind portul și intrând de-acum în apele românești, vaporul „Franz Ioseph” este însoțit de două vase românești: în frunte merge „Stefan cel Mare” și în urmă „România”.

Călătoria de-alungul malului românesc pare un mars triumfal, atât de vie este participarea populației. Tânăra și entusiasta prințesă nu se mai poate sătura privind splendida ei patrie nouă!

În *Calafat*, unde populația a pregătit o primire călduroasă, părechea princiară mulțumește cetățenilor și petrece noaptea pe vapor.

11/23 Nov. Des de dimineață plecarea mai departe. Orașele românești de pe malul Dună-

rei se întrec în frumusețea și entuziasmul manifestărilor de bun sosit. Le ceasurile trei d. a. sosirea în Turnu-Măgurele; toată populația s'a strâns pe țărm.

12/24 Nov. Sosirea în Giurgiu, pe o vreme admirabilă. — Soarele strălucește falnic pe cerul albastru, par'că ar fi luna Mai!

Părechea princiară debarcă aci. Portul este împodobit extraordinar de frumos și umple de farmec pe prințesă; toată lumea, mic și mare, o primește cu entuziaste urale și o acoperă de flori. Din partea județului Vlașca primăria orașului îi oferă în dar o diademă.

În cântecul clopotelor și în strigătele de bucurie ale mulțimei, prințul și prințesa, pornind spre gară, se urcă în echipajul domnesc, tras de opt cai și încununat de flori. De ambele laturi ale trăsorii călăresc țărani în cele mai scumpe haine de sărbătorc; fiecare ține în mână un brad strălucitor de fluturi aurii, drept semn că este alaiu de nuntă. În gară așteaptă între alții și Pașa din Rusciuc, venit să prezinte omagiile sale.

Pe noua cale ferată, deschisă la 22 Oct. (3 Nov.), tânăra păreche aleargă spre București; până-acum distanța se străbătea cu trăsura în douăsprezece ceasuri, acum trenul ajunge în două ore și jumătate.

La amiazi părechea princiară își face intrarea în Capitală. Tunurile răsună din o sută și una de guri, vestind norodului sosirea alaiului domnesc. Ministrul de interne și primarul Capitalei, Gheorghe Cantacuzino, întâmpină pe

am îndurat dezastre și pierderi în această epocă, nu se poate tăgădui că principiul sus amintit ne-a prilejit totuși, și succese și clipe de bucurie.

Decât, el nu a dobândit o aplicare integrală și severă pe toată linia. Ogorul național nu mai este azi cu totul părăsit și nelucrat, dar cultura ce-i aplicăm este abea *extensivă*, adesea foarte extensivă. Activitatea noastră națională seamănă azi cu metoda numită în economia politică *rotație*. Nu suntem în stare să îngrășăm și să lucrăm în mod simultan tot solul enorm ce ne-a hărăzit o bogată moștenire istorică, o mare zestre etnografică pentru care mulți ne pizmuiesc cu drept cuvânt.

Pentru aceea cultivăm și părăsim, pe rând, diferitele părți ale vastului nostru domeniu național. Odată ne apucăm cu mare zor de câmpul propagandei politice, pentru a o întrerupe repede; mâine vine rândul preocupărilor culturale, poimâne le uităm ca să ne aruncăm cu toată râvnă pe chestia economică a cooperativelor, spre a reveni apoi, întâmplător, iarăș la politica văduvită. Un exemplu plin de învățăminte e chestia școlară care răsare, din timp în timp, în discuția publică spre a dispărea iarăș, fără a se ajunge la o soluție definitivă, la o hotărâre serioasă.

Cu acest fel, se înțelege, avem mai mult *iluzia* unei activități naționale serioase, fără a culege însă roadele ei.

Le spunem toate aceste mai întâi fiindcă adunarea „Asociațiunii” este, ca orice serbătoare, un prilej de meditații, de examen de conștiință, și deci mai potrivit pentru înălțarea cu gândul la priviri și perspective mai largi. Și o spunem, al doilea pentru că *Asociațiunea* ne-a dat și ea une-ori aspectul unei activități extensive, în trecut, precum, în prezent, ea ne dă pilda unei culturi tot mai intensive.

La început, activitatea ei, ca și a „Societății pentru fond de teatru”, vechiul ei titlu, era îndreptată aproape către un singur scop: adunarea de fonduri. Pe urmă, treptat, a pus fierul și în alte ogoare. A publicat o revistă care, supt îngrijirea lui Bariț, a avut un apo-

geu pe care abea l'a atins mai târziu. Dela literatură ea și-a îndreptat pașii spre școală, creînd școala de fete și neglijînd literatura — pildă de extensivitate — apoi, ea s'a dedicat unei politici de expansiune, organizându-se și în afară de hotarele Ardealului propriu zis.

Mai târziu, ea a încercat să ne dea prima organizație științifică, prin secțiile sale. Incercarea asta a fost viu criticată și chiar zeflemisită pentru pretenția ce avea de-a imita organizația academiilor de știință. *Asociația* a făcut însă foarte bine, disprețuind ironiile. Mai bine o știință embrionară decât nici o știință.

În sfârșit, am văzut că *Astra* s'a dedicat vulgarizării literaturii, atrăgând în tabăra ei masele largi ale poporului. Și, ultima etapă, azi ea își întinde, plină de încredere și de râvnă, activitatea pe terenul cooperăției.

Metodul culturii extensive a încetat cu totul oare în activitatea *Astrei*? Desigur că nu. I-ar trebui însă mulți bani, fonduri de 5 ori, sau de 10 ori mai mari, mult mai mulți muncitori și o organizație centrală mai vastă.

Oricum însă, evoluția ei ne prezintă, în miniatură, icoana evoluției noastre naționale pe care tinde tot mai mult să o organizeze, să o *capteze* și să o îndrume pe calea activității sistematice și intensive.

Acesta este meritul ei incontestabil. Și pentru aceea îi urăm, la adunarea ei, spor, și succese tot mai multe, tot mai mari. Iar lumii adunate la Orăștie îi dorim ca să se inspire tot mai mult de pilda ei de activitate intensivă, de încredere în forțele noastre, și de biruința națională prin muncă națională.

Cerem o convenție poștală cu România.

Arad, 13 Sept.

Din ultimele evenimente dela sudul monarhiei noastre reținem un fapt de însemnătate secundară, în aparență, dar destul de important în realitate. Atât d. Pasici, primul-mi-

nistru sârb, și d. Venizelos, primul-ministru grec de-o parte, cât și d. Tache Ionescu de altă parte au declarat că între cele trei state se proiectează o apropiere politică și economică tot mai mare și că primul pas chiar a fost făcut prin încheierea unei convenții poștale între acele state.

În virtutea acestei convenții, taxele poștale și telegrafice interne vor fi valabile și în circulația poștală externă între numitele state. Folosul acestei măsuri este învederat pentru oricine. Ea înlesnește în mod considerabil strîngerea legăturilor economice, intelectuale și morale și va sfârși prin a apropia și politicește țările unite prin aceeași convenție poștală.

De treizeci de ani de când monarhia noastră se găsește în cele mai strânse raporturi politice cu Regatul român, nimeni din înțelepții bărbați de stat ai conglomeratului dualist nu a avut ideea de a propune o măsură care pentru România, Grecia și Serbia a fost prima necesitate, începutul fără de care nici nu-și puteau închipui posibilitatea unei apropieri politice. De atîta timp noi am tolerat această stare, că pe când România, geograficește și politicește, era atât de aproape de noi, prin poșta, ea ne era tot așa de depărtată ca Spania sau Cochinchina.

În timp ce, în baza convențiilor ce avem, o scrisoare simplă de pildă face drumul Brașov-Insbruck sau Sibiu-Hamburg cu taxa internă de 10 fileri, ea are nevoie de o taxă de 2½ ori mai mare pentru distanța mult mai mică Brașov-București de pildă. Și cu toate astea, întrebați pe comercianții și industriașii Brașovului și Sibiiului de unde vine rîul de aur al milioanele care hrănește acele două orașe principale ale Ardealului? Întrebați-i ce ar face aceste două orașe fără mii de cumpărători din România?

Ca rezultat al acestei politici vedem că, după 30 de ani de alianță, România ne-a rămas tot străină sufletește, iar economicște, industria și capitalul german, mult mai depărtate, au cucerit supt ochii industriei noastre, piața românească, acest debușeu atât de important, mult mai important bunăoară decât Bulgaria săracă după a cărei simpatie

prinț cu tradiționala pâne și sare, iar doamna Cantacuzino, în fruntea unei deputațiuni de doamne, oferă prințesei un splendid buchet de flori prins într'un toc de aur și pietre scumpe.

De pe dealul gării Filaretului alaiul domnesc pornește spre orașul cu multele-i turnuri luminate de soare, pe când salvele de tun trosnesc și clopotele tuturor bisericilor răsună de cântec. Privelishta pitorească a cupolelor fără de număr sclipind în soare și a caselor albe ce răsar din belsugul de verdeață farmecă ochii prințesei și-i smulge accente de uimire și admirație. Norodul, în veșminte de zile mari, rupe cordonul de soldați și inconjoară echipajul domnesc în urale nesfârșite. Ca'n vis se bucură prințesa de bogăția acestor noi și frumoase impresii.

În dealul Metropoliei alaiul se oprește; în fața vechei biserici stau arhierii țării în scumpe odăjdii. Venerabilul metropolit Primat Nifon, metropolitul Moldovei și toți episcopii celebrează serviciul divin. Prințul și prințesa sărută crucea și după slujba dumnezeiască intră sub umbrarul de lângă biserică bogat împodobit. Aci se așează sub un baldachin; semnează apoi un document în amintirea cununiei și primarul după o cuvântare însufletită, înscrie numele Lor în registrul stării civile a Capitalei. — Prințul răspunde cât e de fericit, văzând din vorbele primarului și din primirea plină de bucurie ce Li s'a făcut pretutindenea, că dragostea față de Dinastie a prins rădăcini în sufletul neamului românesc; El nădăjduiește

că sentimentele, de cari este asigurat din toate părțile, vor trece și asupra Luminetei sale tovarășe de viață, care l-a urmat hotărîtă a se dedica și dânsa marelui misiuni ce l-a încredințat România!

Cincizeci de perechi de însureței defilează acum pe dinaintea prințului și prințesei, — feciori și fete de țaran din toate județele țării, cununați și inzestrați azi pe cheltuiala statului în cinstea căsătoriei princiare.

Din dealul Metropoliei alaiul domnesc, însoțit de dorobanți, se îndreaptă spre Palat. Prințul își conduce soția în apartamentele Ei, aranjate în mare grabă, dar totuși drăgut și elegant. Numai încăperile sunt cam strâmte și prințul e nevoit să roage pe prințesă a se mulțumi deocamdată cu o viață mai modestă...

Dar nu puținele camere întristează pe prințesă; ci faptul că noul ei cămin îl acopăr ziduri de toate părțile: „copila pădurei” oftează mai ales de dorul copacilor uriași ce-și întind ramurile lor de jur împrejurul castelului ei părătesc pe țărmlul Rinului. —

Îndată după sosirea la Palat, apare o deputație de doamne și roagă pe prințesă a primi din partea Capitalei o diademă de perle și briliante. Prințesa primește darul, însă declară că și această diademă va încorpora-o tesaurului Coroanei române, cum a făcut cu diadema județului Vlașca.

Seara iluminării și retragere cu torțe, apoi reprezentare de gală în Teatrul Național; se

joacă o piesă specială a prințesei, înfățișând porturile și datinele noiei Sale patrii.

13/25 Nov. Sunt primiți în sala Tronului delegații tuturor județelor și autoritățile statului, cari prezintă tinerei perechi urările lor de fericire. Prințesa poartă în frumosu-i păr brun diadema orașului București și toată lumea admiră splendidă-i toaletă, dar mai cu seamă grația de neînchipuit a atitudinii și mișcărilor ei îmbujorate. Ea se întretine vioi și grațios cu Ei, precum și fermecătoarea drăgălășie a fetii toate aceste personalități ce-i sunt încă așa de streine.

15/27 Nov. Deschiderea Camerelor. Prințesa asistă la ședință, stînd în picioare lângă prinț tot timpul cât ține citirea Mesajului. La sosire și plecare perechei princiare l-se fac ovațiuni entusiaste.

Intr'o scrisoare către primul-ministru, prințesa Elisabeta îi comunică hotărîrea Sa de-a destina o mică fundațiune de 10,000 lei în amintirea primirii așa de strălucite din partea cetățenilor, cu prilejul intrării Sale în Capitală; procentele acestei sume se vor distribui în ziua de 12/24 Nov. a fiecărui an la câte patru fete sărace din București și Iași.

30 Nov. (12 Dec.) O delegație a Camerei prezintă răspunsul la Mesaj. Camera constată mai întâi mulțumirea încercată de națiunea întreagă la vestea căsătoriei prințului, văzând în acest fapt întărirea dinastiei; exprimă apoi încrederea țării în patrioticele intenții ale Dom-

și grație diplomația noastră, totuși a alergat atâta. Până și capitalul olandez de pildă a știut să-și acapareze o situație frumoasă în viața economică a României, câtă vreme monarhia noastră a făcut totul spre a înstrăina și-a pierde o piață economică atât de bogată și apropiată.

Pentru Austro-Ungaria este deci de un interes eminent, imperios, de a readuce iarăși România în sfera de înfruntare a triplei-alianțe de care dibăcia și iscusința minunată a contelei Berchtold a îndepărtat-o, împingându-o treptat în brațele Rusiei. Greșeala asta trebuie reparată cât mai de grabă. Nu putem admite ca România să se simtă mai aproape de Serbia, dușmana neîmpăcată a Austro-Ungariei. Nu putem privi cum aceste două state se vor alia, punându-se în serviciul politicii rusești.

Știm cu toții ce ne pregătește Rusia: izolarea Austro-Ungariei, înconjurarea ei cu un brâu de dușmănie și, într'un moment dat, zdrobirea monarhiei cu ajutorul unei alianțe care azi ne-ar putea părea tot atât de imposibilă, precum păruse, acum un an alianța statelor balcanice contra Turciei, urzită în tăcere tot de diplomația rusească.

Diplomația noastră are datoria să preîntâmpine această eventualitate. Dacă România a socotit că o convenție postală este calea cea mai sigură, primul pas către o apropiere politică, chiar dacă ea s'ar înșela, Austro-Ungaria trebuie să facă și ea acest pas, să urzeze de acest mijloc pentru pregătirea unei prietenii politice durabile, mijloc indicat chiar de politica românească.

Austro-Ungaria să nu se mai arete oarbă și surdă pentru indicațiile de această natură ce primește dela București. Nici un mijloc, potrivit a ne apropia puternicul Regat din veciri, de a strânge legăturile cu el, să nu rămâie neîntrebuințat. Viitorul și siguranța monarhiei cere asta. Dacă diplomația noastră nu va asculta glasul necesităților politice, mai târziu va trebui să se căiască amarnic.

O convenție postală între Austro-Ungaria și România, în sensul celei încheiate de acest stat cu Serbia și Grecia, este o necesi-

tate neapărată, politică, economică și intelectuală.

Deputații noștri naționali ar face de sigur un mare serviciu politicii externe a monarhiei, dacă la redeschiderea parlamentului, în toamnă, ar pune în discuție chestiunea asta, stăruiind pentru soluțiunea ei *cât mai grabnică.*

S'ar dovedi din nou că partidul național românesc nu numai nu dorește să creieze greutatea politicii noastre externe, dar este un factor serios de muncă pozitivă, un sprijin prețios al monarhiei, deși, vai persecuțiile ce îndurăm l'ar îndritui să fie un element de opoziție anarhică și distrugătoare.

Lupta contra legii Apponyi.

Arad, 13 Septembrie.

In zilele din urmă se puteau citi în gazetele ungurești două știri de mare importanță pentru noi. Anume, într'un interview acordat unui gazetar de către d. ministru de culte Jankovich, acesta la întrebare că adevărat e că guvernul ar avea de gând să abroge legea lui Apponyi, a răspuns că despre aceasta „nu știe nimic”. A doua că E. S. mitropolitul Mețianu s'a dus la Budapesta ca să se înțeleagă cu căpeteniile politice ungurești și să facă o pace, între condițiile căreia e și abrogarea, respective neaplicarea față de Români a dispozițiilor jignitoare ale acestei legi.

Aceste două știri par a se contrazice, pe de o parte, pe de alta însă par a se întregi. Pentru un moment aceasta e însă indiferent.

Pe noi, ne surprinde că d. ministru zice că nu știe nimic de abrogarea legii din chestiune. Cum? d. ministru nu trăiește în țara aceasta, ca să știe că de șase ani noi neîntrepuț cerem ștergerea acestei legi? D-sa nu se informează nici odată despre cece se scrie în presa noastră cu mai multă stăruință? D-sa nu știe că la minister s'a înaintat din partea congresului național bisericesc gr.-or. rom., care reprezintă aproape două milioane de suflete românești, o cerere ca această lege să se ștergă? Dacă d-sa nu știe „nimic” din câte se petrec în această direcție în sânul poporului nostru, trebuie să ne facem o idee foarte ciudată despre d-sa și să așteptăm foarte puțin bine dela d-sa.

Aceste gânduri ni-au trecut prin minte la citirea celor două știri. Dar ele ni-au fost curmate prin o comunicare, care ni s'a făcut și care ne-a umplut de durere și de cele mai revoltătoare resentimente. Anume ni se afirmă că consistorul mitropolitan din Sibiu, din motive neînțelese, nici până în ziua de astăzi n'a satisfăcut îndatorirea primită dela congres, în Octombrie 1912,

de a cere dela ministru ștergerea legii lui Apponyi. Ștergerea aceasta ne-a revoltat, mai ales după ce ni-am adus aminte însulețirea cu care congresul a votat moțiunea din chestiune. Ne aducem aminte cum, după propunerea făcută de comisiunea școlară a congresului, s'a sculat nenorocitul călugăr dela Oradea-mare să o combată, și cum a trebuit să-i amutească îndată glasul de cobă și să declare că și el, Mangra e pentru propunerea aceasta, care s'a primit apoi cu unanimitate.

Noi credeam că protestul congresului îl va fi adus consistorul mitropolitan imediat la cunoștința ministrului, când colo iată pe d. ministru că declară că nu știe nimic despre vre-o ștergere a legii și iată că din isvor demn de credință ni se afirmă că protestul nici nu s'a făcut, deși a trecut aproape un an întreg de când reprezentanța cea mai înaltă a bisericii a hotărât ca organul ei să-l facă.

Se naste întrebarea: Ce l-o fi determinat pe consistor la o atitudine atât de lasă și de echivocă și la neîmplinirea unei porunci primite dela congres?

Dacă a fost vorba ca să fim lași, de ce s'a mai hotărât lucrul în congres? De ce nu s'a trecut peste el, — de ce s'a făcut acolo atâta paradă de vorbă? Pentru ce să îmbete o lume cu apă rece? Așa se lucrează în corporațiunile noastre bisericesti într'o vreme, când legile ungurești ne omoară sufletele și când sufletul românesc, cu ultima lui energie, cere să fie condus din partea celor dela cârmă, cu toate puterile de care mai dispunem?

Cerem în acest punct lămuriri din partea Ex. S. mitropolitului.

Cu acest prilej improspătăm următoarele cuvinte ale dlui N. Iorga scrise despre congresele și despre sinoadele noastre, cari cuvinte ne par astăzi de o actualitate deosebită:

nitorului și încheie cu asigurarea că apelul Său la unire a găsit ecou în inimile deputaților.

12/24 Decembrie. Domnitorul și Doamna Elisabeta serbătorească seara Crăciunului nemțesc în preajma unui pom de brad.

14/26 Dec. Perechea princiară asistă la sfințirea Universității, care s'a desăvârșit acum prin facultatea de medicină. Sala frumos decorată a marelui clădiri din centrul orașului este fixată de lume; sunt de față consuli generali ai puterilor străine, procoțimea, demnitarii statului precum și toți aceia cari și-au câștigat merite pentru înălțarea învățământului. După actul sfințirii corul elevilor Conservatorului de muzică intonează un imn, iar ministrul instrucției rostește cuvântarea omagială și prezintă Domnitorului documentul de fondarea Universității. Domnitorul semnează documentul și rectorul Universității își începe discursul festiv. Simple au fost începuturile școlii și învățământului românesc; pe același loc, unde se înalță acum edificiul măreț al Universității, temeliiile căreia s'au pus la 1867, Gheorghe Lazăr a deschis pe vremuri cea dintâi modestă școală românească. — Trecând la metodele de învățământ, rectorul constată că ele corespund întocmai programelor universitare franceze, precum și Franța a recunoscut întotdeauna echivalența titlurilor academice dela București și Iași. De șase ani, de când există

cele trei facultăți ale Universității din București — a patra, cea de medicină, s'a inaugurat acum — au fost înscrși 410 studenți; 28 dintre aceștia și-au luat diploma, iar 19 sunt la ultimul examen. Școala de bele-arte, instalată în clădirea Universității, are 60 elevi. Rectorul își încheie discursul, cu aceste cuvinte: Se va spune odată că sub domnia lui Carol I s'au deschis din nou cele dintâi școli românești și că prințesa Elisabeta a fost protectoarea literelor române: activitatea Ei va corespunde tradițiilor savante ale familiei de Wied, în cinstea căreia sunt citate operele filosofice ale tatălui prințesei și operele de științe naturale ale printului Max de Wied.

Domnitorul răspunde printr'o cuvântare plină de avânt: Sfințirea Universității este pentru Dânsul o doină serbătorească, având alături de Dânsul pe Doamna țării, care dela începutul vieții Sale românești poate să ia parte la sfințirea unui templu al științei! — Amândoi speră că din acest templu vor porni raze de lumină, cari vor lumina țara întreagă. Numai lumina științei poate lămurii problemele prezentului, arătând cum se pot așeza temeliiile puternice pentru un viitor mai senin și mai fericit. Însemnătatea statelor și națiunilor se poate măsura numai după gradul culturai lor; mîntea mișcă materia nu numai pe tărâmul material, ci și pe tărâmul intelectual și social; — întreaga putere a unui popor crește în măsura dezvoltării sale intelectuale!

Domnitorul amintește apoi de fondatorii

primelor școli în România și apelează la toți cei de față să nu uite, că deși în locul căsuței de odinioară s'a înălțat un palat, — învățământul superior, căruia s'a închinat palatul, este de-abia la începutul dezvoltării sale și numai de-acum începe adevărata chemare a corpului didactic; profesorii sunt dator să fie adevărați preoți ai științei, trezind în sufletele noilor generații focul credinței în ideal. Pentru atingerea țintei acesteia Domnitorul făgăduiește din toată inima sprijinul Său și al Doamnei. Puterea ce l-a încredințat-o voința națională o va întrebuința pentru răspândirea culturai în masele poporului și numai pe lumina acestei culturai va sprijini puterea Sa!

Un banchet, la care iau parte 100 de persoane, încheie festivitatea. Pe masă, în fața perechei princiare, este reprodusă Columna lui Traian, încununată cu flori — simbol de noua înflorire a vechei națiuni. Rectorul închină în sănătatea Printului și Prințesei, iar Printul în sănătatea profesorilor.

După banchet se vizitează colecțiile de arheologie și științe naturale; Prințesa se interesează deosebi de Tesaurul dela Pietroasa, comoră de aur descoperită lângă Buceu pe la mijlocul veacului, datând probabil din timpul Goților.

17/29 Dec. Ziua de naștere a prințesei; Ea împlinește astăzi 26 de ani. Multe și bogate buchete de flori îi exprimă omagiile de obște; grațiile Ei au cucerit inimile tuturor.

„Dar aici (în sinoade și în congrese) nu se vorbește. Trec, într'un foșnet sfios de antere, într'un îngânat de cântări rituale, într'un fugar nou de tămâie adunările Bisericii românești din Ungaria. Cei cari iau parte la dânsese se întorc fără să fi avut altă mulțămire decât că, la votul pentru cutare situație dorită de mulți, a ieșit candidatul lor.

Si e un semn de mișelie acesta. Indrăznelii întemeiate pe drept numai frica abdicării de sine îi poate pune hotar de scădere. Cel dintâi hotar care se retrage în urmă e un îndemn la încălecare din partea dușmanului. E mai bine să arunci un martir dincolo de marginile dreptului decât să asiguri niște parasiti dincoace de dânsul. (Vezi „Necamul Românesc Literar”, 1910 pg. 595).

Da, e un semn de slăbiciune acesta! Și slăbiciunea e și mai mare când totuși se vorbește, pentru că în schimb să nu se facă nimic, ci să rămâie numai lumea în credința că s'a făcut ceea ce trebuia să se facă, și când, printr'o astfel de procedură se demoralizează lumea și se compromite o idee, pe care cei mai mulți o cred indispensabilă pentru neam.

Declarațiile ciudate ale ambasadorului român la Viena d. George Mavrocordat. O foaie de bulevard din Budapesta („Az Est”) publică o convorbire ce ar fi avut-o corespondentul ei din Viena cu ambasadorul român din acel oraș, d. George Mavrocordat. Excelența Sa domnul ambasador ar fi declarat următoarele:

— România și-a dat totdeauna silința să trăiască în cele mai bune relații cu Austro-Ungaria. Așa va urma și în viitor, cu atât mai vărtos, deoarece e conștie despre faptul, că ambele state au lipsă unul de altul. Soartea Românilor din Ungaria pe noi la Viena nu ne prea interesează. E natural, că ei ne interesează ca oameni, cum adecă se fericesc acești Români. Peste tot atacurile românești din Ungaria le are în grija sa consulatul din Budapesta. Aci ar aparține și chestia înființării unor consulate noi, despre cari au scris ziarele ungurești, dar despre cari eu nu știu nimic. Chestia Românilor din Ungaria e o chestie internă a Maghiarilor și astfel ea absolut nu este potrivită pentru a produce conflicte internaționale.

— Repet, relațiile noastre cu monarhia sunt excelente și avem motive a crede, că sunt și durabile. Ambele părți dovedesc cea mai desăvârșită bunăvoință, care garantează amicitia. Vezi bine, asta nu va să zică vre-o răceală din partea noastră față de Rusia. Suntem și cu Rusia în excelente relații. Loialitatea politică a Rusiei a întâmpinat cea mai expresă simpatie a Românicilor. S'a făcut concesiunea, ca în bisericile române din Basarabia serviciul divin să fie oficiat în limba românească, ceea ce a majorat în măsură considerabilă simpatiile rusești ale poporului român.

— Tot astfel ținem să fim în prietenie și cu statele mici, cari ne împrejmuesc. Cu Serbia ne-am înțeles totdeauna foarte bine și acum relațiile noastre economice se vor întări și mai mult cu Serbia mărită. Ne bucurăm de bună înțelegere și cu Bulgaria, Turcia și Grecia.

— Alianța balcanică acum nu mai există. Astfel nici noi nu putem face parte din ea, dar este atât interesul nostru, cât și al balcanicilor, ca să trăim în bune relații.

— Acum ne ocupăm de organizarea noului nostru teritor. Problemele sunt multe și grele, la rezolvirea lor factorul decizător este parlamentul.

— Constituția noului teritor probabil va fi alta, decât cea a României. Verosimil altele vor fi și principiile de guvernare. Va fi împărțit în două circumscripțiuni.

— Greutățile cele mai mari le vom avea din punct de vedere constituțional. În Bulgaria e sufragiul universal, România are un sistem deosebit. Sistemul acesta nu se va putea aplica pe teritoriul cel nou. Acolo verosimil alegerile se vor face pe

baza principiilor de mai nainte. O altă problemă e chestia evreiască...

Excelența Sa d. ambasador vorbește apoi despre planurile economice ale României și termină lungul său interview prin cuvintele:

— Viitorul României e: pacea. Toți au datorința a o susține.

Nu voim a discuta acum nici excesul de delicatete și prevenire a Excelenței Sale, când stă de vorbă cu jidănașul dela „Az Est” din Budapesta și nici nu suntem curioși a ști, dacă Excelența Sa ar fi oferit aceeași amabilitate unui biet gazetar român dintre aceia, a căror chestie nu-l interesează pe Excelența Sa. Trebuie cu toate acestea să facem întrebarea, dacă într'adevăr Excelența Sa a făcut declarațiile Sale referitoare la chestia românească din Ungaria întocmai așa, cum ele sunt reproduse în ziarul din Budapesta. Nu putem anume crede, că Excelența Sa a putut rosti asemenea prostii. Drept aceea așteptăm clarificarea chestiei, ca să ne putem spune și noi cuvântul definitiv.

România și tripla alianță. „Mișcarea” din Iași publică un prim-articol sub titlul „România și tripla alianță” în care spune, între altele, următoarele:

Dintre toate statele Europei, unul singur va putea să-și spuie cuvântul într'un conflict european: România. Modul cum s'a prezentat armata română în ultima campanie a atras atenția întregii Europe asupra noastră. Noi suntem singurii cari ne-am păstrat puterea armatei noastre, singurii cari n'am ieșit zdrobiți din conflictul balcanic. Tripla alianță are tot atât de mare nevoie de noi ca și tripla înțelegere și încercările de a ne atrage înspre ei a celor două grupuri ale puterilor europene sunt cu atât mai presante, cu cât intervenția noastră poate fi mai decisivă, și cu cât conflictul general european pare mai apropiat.

Care va fi politica viitoare a României? Pentru noi nu poate încăpea îndoială în această privință.

Motivele puternice cari ne-au făcut să gravităm timp de treizeci de ani în jurul triplei alianțe rămân tot atât de decisive. Continuăm să fim o insulă între Latini în mijlocul unui ocean de Slavi, și pericolul slav tot atât de periculos pentru Germani ca și pentru noi, continuă să ne unească. Nerecunoștința diplomației austro-ungare, nu a Austriei, a fost complex compensată de prietenia caldă și leală pe care ne-a arătat-o Berlinul. Prin forța lucrurilor vom continua să gravităm în jurul triplei alianțe, căutând să tragem toate avantajele posibile din situația noastră.

Austro-Ungaria se pare că a început să înțeleagă că politica de desnaționalizare și de asuprire poate să-i fie fatală în conflictul cu Rusia. Proba cea mai simțitoare a acestui lucru a avut-o astă iarnă.

Curentul pentru o Austrie federală devine din ce în ce mai puternic în monarhia vecină și diriguitorii politice ei, încep în fine să vadă în ea salvarea Austriei.

În ori ce caz e de dorit ca pe viitor diriguitorii politice noastre să fie mai plini de solicitudine pentru cele patru milioane de Români din Ungaria. Grație puterii militare pe care am arătat-o, și nevoiei pe care o are tripla alianță de prietenia noastră, le va fi ușor să îmbunătățească soarta fraților noștri din monarhia vecină și să le capete poate chiar drepturi egale cu ale Ungurilor și ale Germanilor”.

Chestia Berchtold. Ziarele oficiale, cari stau la dispoziția ministerului nostru de externe, tot afirmă încă, că contele Berchtold nu numai că stă în grație la monarh, ci se bucură și de încrederea neclintită a moștenitorului de tron. Dar ele totuși nu mai îndrăznesc a păși împotriva știrilor, cari vestesc tot mai categoric iminenta retragere a con-

telui Berchtold, cu acea energie, cu care au apăsat politica noastră externă.

Nu mai există de altcum nici o îndoială, că zilele actualului regim de pe Ballplatz sunt deja numărate și nu se mai poate nega nici aceea, deodată cu retragerea contelui Berchtold își afla sfârșitul și activitatea clicei, care îl înconjoară pe actualul ministru de externe, și care validată într'un chip atât de fatal mai cu seamă prin informațiile, ce le-a plasat în publicist șeful biroului de presă d. Kánya, din ministerul de externe. De sine înțeles e irelevant că oare Kánya dispare deodată cu șeful său sau va fi scut inofensiv, fiind numit ministru plenipotent la curtea din Scandinavia, de care nu ne leagă nici un interes vital.

În ce privește numirea urmașului contelui Berchtold, părerile sunt încă diferite.

Unii se întrepun pentru numirea lui Mérey urmaș al contelui Berchtold. Despre actualul ambasador la Quirinal se afirmă adică, că ar avea zel de muncă și o iscusință diplomatică mai mare decât contele Berchtold. Se poate, că d. Mérey să se deosebească în privința aceasta de contele Berchtold, care a fost expus surprinderilor celor mai penibile nu numai în urma comodității și nepăsării lui, ci și în urma naturii exclusiviste și neexperienței lui.

Dar dacă d. Mérey ar și dispune de calitate, ca să-l facă mai apt de cum e contele Berchtold pentru conducerea afacerilor externe ale monarhiei, tot nu se poate crede că el va schimba în mod esențial sistemul dominant în ministerul de externe. Din cauza aceasta întâmpină știrile despre candidatura contelui Ottokar Czernin la postul de ministru de externe un interes cu mult mai mare, că după discursul acestuia, ținut în casa magnaților austriei, despre legătura strânsă ce trebuie să existe între politica externă și internă, se va putea aștepta, cu drept, că el în calitate de ministru de externe va păși cu un program desăvârșit și cu o mîrire lui va urma o schimbare radicală în conducerea afacerilor externe ale monarhiei.

Prin declarațiile amintite el a dovedit, că a recunoscut adevăratul rău, care roade la temelii monarhiei și am putea spera astfel că prin numirea lui ar ajunge un om potrivit în fruntea ministerului de externe.

Guvernul coaliționist în contra deputatului Herczeg Ferencz. Cetitorii noștri cunosc afacerea deputatului Herczeg Ferencz încă de pe timpul alegerii a doua a lui Tisza la Arad. Într'o vorbire a Herczeg spusese, că membrii fostului guvern coaliționist trebuie să caute pe adevărații panamisti răndurile lor. De atunci merou s'a discutat chestia ce vor face membrii fostului guvern coaliționist în fața acestei acuze? În sfârșit ieri la orele 11 a.m. s'au adunat membrii guvernului coaliționist în palatul contelui Iuliu Andrassy din Buda, ca să aducă o hotărâre în chestie. Au fost de față Alek Wekerle, Francisc Kossuth, contele Apponyi, Darányi Ignác, contele Zichy Aladár, secretarii de stat contele Ioan Hadik, Désy Zoltán, Tóth János, Bolgár Ferencz, Sztérényi și Mezössy Béla. Din tre foștii miniștri au lipsit Günther Antal și croatul Josipovich.

Câteva minute înainte de amiază Alexandru Wekerle s'a dus cu automobilul lui Sztérényi la banca „Egyesült Fővárosi Takarékpénztár” unde l'a vizitat pe Albert Berzeviczy, pe care l'a rugat să ceară dela Herczeg Ferencz textul original al vorbirii lui din Arad. Wekerle s'a reîntors apoi după 20 minute iarăși în palatul contelui Andrassy.

Berzeviczy i-a adus la cunoștință lui Wekerle mai târziu, că Herczeg Ferencz nu-i poate pune la dispoziție textul original decât numai în cursul zilei de azi. Astfel membrii guvernului coaliționist au hotărât ieri să se întrunească azi după amiază la orele 4, tot în palatul lui Andrassy. La conferința de azi n'a luat parte Francisc Kossuth, care a plecat la Solt. Hotărârea luată azi de foștii membri ai guvernului coaliționist încă nu e cunoscută.

Să nu vin ziseump, dar să târguești ieftin”.

Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
**mobile frumoase, ieftine
și bune**

Se 228—100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

**Alegere mare în tru-
souri pentru mirese**

Vânzare în rate fără

Situația politică internă în Austria. Primul ministru contele Stürggh a declarat în zilele trecute în mod autoritativ, că despre convocarea Reichsrathului înainte de sfârșitul lui Octombrie nici vorbă nu poate fi. De fapt începerea sesiunii de toamnă a parlamentului nu are nici un scop, luând în considerare stările politice încă nelimpzite. Situația din Boemia nu e nici decum favorabilă pentru o activitate a Reichsrathului, iar situația în clubul polon devine din zi în zi tot mai neplăcută, ne mai luând în considerare că până când chestia reformei electorale în Galiția nu va fi rezolvită, în tot cazul trebuie să ne așteptăm la o obstrucție din partea Rutenilor. Intre astfel de împrejurări în ședințele parlamentului nu se va putea desvolta o activitate obiectivă, ci ele vor fi numai niște hărțuiri politice și naționale dintre diferitele partide și fracțiuni politice. În cât privește problema boemă, nu e secret că atât Germanii cât și Cehii n'au nici o speranță că noule tratative pornite de guvern în scopul unei împăcări între aceste două națiuni vor duce la un rezultat pozitiv. Suspendarea autonomiei boeme pe un timp îndelungat nu o doresc nici Germanii nici Boemii. În ambele tabere se speră că guvernul va afla oarecum un expedient, punând la cale o mică lovitură de stat și octoând unele puncte, cari prin tratative nu pot fi rezolvite. Impotriva acestei violențări a constituției de sigur se vor ridica proteste, dar aceste vor amuți încurând și fiecare va fi bun bucuros că a ieșit din impasul în care au ajuns. Și acest lucru ar avea și un alt avantaj: s'ar crea condițiile necesare pentru instituirea unui minister în întregime sau cel puțin de jumătate parlamentar.

Convocarea dietelor provinciale în Austria.

„Wiener Zeitung” publică în numărul său de azi patenta împărătească prin care se convoacă dietele provinciale: în Salzburg pe 17 Septembrie, în Austria de jos, Tirol și Voralberg pe 23 Septembrie, în Craina pe 24 Septembrie, iar în Görz și Gradisca pe 1 Octombrie. Pentru dieta din Galiția nu s'a luat încă nici o hotărâre.

După o telegramă din Viena în cercurile parlamentare se afirmă că Reichsratul va fi convocat pe 15 Octombrie.

Neînțelegeri între Cehii radicali și Cehii tineri.

Ieri s'a ținut în Praga adunarea plenară a deputaților cehi din Reichsrath și a foștilor deputați cehi în dieta provincială boemă. Adunarea aceasta convocată cu scopul ca partidele cehe să iee o atitudine față cu tratativele pornite din nou de către guvernul austriac pentru împăcarea Cehilor și a Germanilor, a avut un decurs foarte agitat. Comisiunea politică permanentă a partidelor cehe a prezentat adunării o rezoluție în care se declară că partidele cehe îl fac guvernul responsabil pentru toate măsurile îndreptate împotriva autonomiei provinciei precum și pentru instituirea comisiei administrative în Boemia și în consecință partidele cehe își mențin libertatea de acțiune în viitor. Totodată li se lasă la dispoziție deputaților cehi a întreprinde într'un moment favorabil pașii decisivi împotriva guvernului și să fie conduși numai de situația creată în Boemia prin intrarea în activitate a comisiei administrative.

Deputații tineri cehi s'au declarat însă împotriva acestei rezoluții. După o discuție vehementă și scene tumultuoase s'a ales un comitet de redactare, care să modifice textul rezoluțiunii conform dorinței cehilor tineri. Cehii tineri au cerut apoi ca în rezoluție să se adopteze un pasaj în care să se spună că ei sunt aplicați la reluarea tratativelor de împăcare sub condiția respectării egalei îndreptățiri și a integrității regatului boem.

Cehii radicali s'au exprimat împotriva adoptării acestui pasaj și astfel după o nouă discuție agitată, cehii tineri au părăsit sala, iar adunarea a primit rezoluția în textul ei original.

Dela adunarea aceasta au absentat social-democrații și naționaliștii catolici cehi.

Partidul lui Andrassy. În palatul din Buda al contelui Iuliu Andrassy s'a ținut azi înainte de amiază mare șfat, la care au luat parte contele Iuliu Andrassy, Darányi Iános, contele Hadik Iános, contele Ștefan Bethlen, Désy Zoltán, Mezössy Béla, Gál Sándor (fostul președinte al camerei după abdicarea lui Justh), Bolgár Ferencz, Szterényi Iózsef, Springer Ferencz și

Barcsay Andor. Ședința de constituire a noului partid se ține mâine Duminecă la orele 11 a. m. Discursul de inaugurare îl rostește contele Iuliu Andrassy, iar programul noului partid îl va desfășura Gavriil Ugron. Seara se va da un mare banchet în salele dela Hotel-Royal. Comitetul de executivă nu-l va alege congresul, ci-l va institui o conferință, la care vor lua parte numai membrii parlamentului, deputați și magnați.

Faptul, că mulți independenți își părăsesc partidul și trec în tabăra lui Andrassy indispuce foarte mult pe conducătorii partidelor 48-site. Unii dintre acești conducători, ce e drept, maschează o indiferență rău plasată în această chestiune. Astfel contele *Károly Mihály*, adevăratul cap al partidelor independiste, într'un ziar de seara din Budapesta declară, că nu simte nici o invidie față de noua formațiune politică, ci dimpotrivă crede, că noul partid a fost foarte necesar, deoarece acesta nu va exploata dualismul în interesele sale înguste de partid, ci-și va întrebuița toată puterea în interesul național al Maghiarilor. Speră că partidul lui Andrassy va lupta alături de celelalte partide opoziționiste în contra guvernului contelui Ștefan Tisza.

În preajma discuțiilor pornite din prilejul constituirii noului partid cea mai importantă, putem spune cea mai simptomatică este declarația contelui Iuliu Andrassy, pe care a făcut-o dânsul tocmai unui redactor din Budapesta. Contele Iuliu Andrassy află, că tragedia partidului 67-ist a fost și este faptul, că acest partid s'a depărtat de principiile politice ale înțeleptului *Francisc Deák*, care cu drept cuvânt este privit de părințele partidului 67-ist. „Nu eu am devalvat partidul 67-ist” — încheie Andrassy — „ci aceia, cari prin aplicarea forței brutale, prin ilegalitate și banii pentru sare au revoltat opinia publică a țării în contra acestui partid, a căror politică culminează în credința, că politica 67-istă nu se poate face decât cu mijloacele detestabile”.

Cronică din Paris.

— 11 Sept.

Naționalismul lui Raymond Poincaré. — Cum trebuie să ne iubim patria.

Am scris de multe ori și demult în aceste coloane, că venirea la putere a lui Raymond Poincaré a inaugurat în Franța o eră de naționalism proaspăt și luminat. Pe zi ce trece, nota aceasta se accentuează. Naționalismul președintelui Republicii îmbracă forme armonioase și se manifestează cu o netăgăduită înțelepciune. El nu este strident și gălăgios. El nu complică iubirea de patrie și de neam cu ura a tot ce e străin. El nu se dedă la demonstrațiuni naiv sentimentale, și nu se exprimă prin vorbe mari. În diplomație, d. Poincaré a știut să împace întotdeauna ideea de demnitate a Franței cu iubirea de pace. În politica internă, deasemeni, dsa se ferește de acel sectarism republican, înflăcărat și îngust, cu care ne obșnuiseră de vre-o două-zeci de ani încoace cei mai mulți dintre oamenii politici ai acestei țări. Raymond Poincaré nu refuză, ca atâția alții, titlul de Francez și de patriot la tot ce nu e republican.

Altfel înțelege el iubirea de patrie și cultivarea virtuților tradiționale. În momentele de față, președintele Republicii este pe calea de a da o splendidă pildă de naționalism. D. Poincaré a întreprins oficial o excursiune în interiorul Franței. El vrea să cunoască prin ochii săi întreaga provincie, de la centrele mari și importante până la cele mai obscure regiuni, dela șoselele vicinale până la modestele cărări cari străbat împrejurimile orașelor și satelor. Exemplul lui Raymond Poincaré este plin de învățăminte. Prin călătoria sa, el dă să se înțeleagă că pentru a fi bun patriot trebuie mai întâi să-ți cunoști țara, ca astfel s'o știi iubi. Regiunile cari o compun, oamenii cari o locuiesc, fluviile, mările și munții, duioasele biserică și glo-

rioasele ruine, diferitele porturi ale provincialilor, localitățile celebre prin vre-o dată mare a trecutului, centrele industriale ori agricole — toate câte formează în sfârșit o patrie, trebuie să le cunoaștem pentru a le iubi, și să le iubim pentru a le apăra cu prețul sângelui nostru. Iată rostul turismului dlui Poincaré și sensul cuvântărei pe care a ținut-o ieri în Limoges, unde se află în ziua când scriu aceste rânduri. Un patriot este și un soldat; și când țara îl chiamă ca s'o apere, entuziasmul lui va fi înflăcărat și spiritul de sacrificiu mai solid când cuvântul patrie nu va fi pentru el o vorbă goală, ci o serie de imagini duioase și văzute: străzi de orașe și drumuri umile de sate, câmpii mănoase și munți sterpi și maiestosi, amurguri blânde oglindite în lacuri, clar de lună peste riuri și vălcele, țărani și țărance în costumuri patriarhale, ruine antice și pitorești... Și dela prezent gândul lui se va înturna înspre trecut, la atâtea evenimente glorioase ori triste, pe cari strămoșii lui le-au săvârșit prin locurile bătătorite de el, sub cerul radios al sudului cald, ori sub norii cenușii al nordului sever... Iată scopul călătoriei lui Raymond Poincaré prin provinciile franceze.

O aventură a lui Scherlok Holmes.

Să nu disprețuim cu exces romanele polițienești. Ele sunt astăzi în epoca noastră pozitivă și realistă, un ultim refugiu al imaginației populare. Și mai ales, să nu taxăm de imposibile prodigioasele aventuri ale unor Lecoq, Sherlock Holmes și Arsene Lupin. Aventuri de acest fel au loc și în viața reală. Afacerea colanului de perle care pasionează în aceste zile opinia publică din Franța și din Anglia, e o dovadă a acestei afirmări.

Cunoașteți poate istoricul acestei fantastice întâmplări. Un bijutier parizian a trimis unui giuvaergiu londonez, în pachet poștal recomandat, un colan de perle în valoare de trei milioane și jumătate de franci. Pachetul a sosit într'adevăr adresantului; dar, cu toate că părea intact, cu toate că timbrele și stampilele poștei nu prezentau nici un viciu, el nu conținea decât... bucăți de zahăr, formând greutatea exactă pe care ar fi trebuit s'o aibă colanul de mărgăritare.

Vă închipuiți că acest furt îndrăzneț a făcut senzație. Cercetările polițienești au început numai decât. Ele au stabilit mai întâi cu stricteță că pachetul expediat din Paris a conținut într'adevăr la trimitere prețioasa podoabă, și că bijutierul londonez a găsit într'adevăr bucăți de zahăr în pachetul primit. Dar nici poliția și nici opinia publică nu s'au mulțumit numai cu atât pentru a-l pune pe expeditor în afară din cauză. Giuvaergiu parizian Salomon asigurase colanul pentru o sumă de 3.500.000 franci. El a fost acuzat de a-l fi sustras el însuși ca să încaseze acești bani. Și cum nu exista nici o dovadă concretă despre acest lucru, el a fost lăsat în libertate, dar poliția avea ochii pe el.

Nu vă voi întreține despre complicațiile cari au urmat în cercetările polițienești. Svonuri cari de cari mai bizare ajungeau la urechea publicului pe calea ziarelor. Nu de mult se anunță într'o bună zi că faimosul detectiv englez Price a întreprins o călătorie la Berlin și Viena, unde nădăjduia să pună mâna pe hoți. În vreme însă ce imaginația noastră îl petrecea în aceste orașe, s'a aflat deodată că svonul voiajului lui Price a fost o simplă invențiune, răspândită cu scopul de a-i deruta pe deținătorii perlelor, cari au și fost arestați la Londra în număr de cinci. Faptele acestea s'au dovedit a fi riguros exacte.

Ziarele londoneze și pariziene au dat detalii asupra felului cum au procedat detectivii la arestarea celor cinci hoți de perle. Detaliile acestea sunt stupefiante. Am avut, cetindu-le, impresia, că par curg pagini de Conan Doyle ori de Gaboriau. De ghizări extraordinare, așteptări lungi, noaptea, în umbra zidurilor Londrei, urmăriți fantastice, iată cum au lucrat polițiștii englezi. Viața reală n'arce invidia imaginației celei mai vii. Intotdeauna e o întrecere. Romanele polițienești ne aduc doar un zimbet de disprețuitoare neîncredere pe buze, și aceasta, fiindcă nu suntem în curent cu mijloacele cari se cheltuiesc în viața de toate zilele într'u mărirea autorilor cutărei crime sau furt misterios. Dacă ar descrie cineva în mod exact aventurile detectivilor francezi și englezi în chestia colanului de perle, și ar da descrierii o formă de roman fiți siguri, că l'am respinge cu dispreț, ca pe o țesătură de grosieră exagerație. Faptele însă au avut loc în viața reală.

Iată de ce spunem că romanele polițienești merită, dacă nu admirația, cel puțin indulgența noastră.

Sărbătorirea a cincizeci aniversării dela apariția poemei lui Mistral.

În orașul Saint-Rémy-de-Provence, sub cerul albastru și soarele cald, se serbează în aceste momente cincizeci de ani dela apariția lui *Mireille*. Bătrînul autor al nemuritoarei poeme care a fixat pentru totdeauna frumusețile limbei și ale vieții provansale, moșneagul Mistral, se vede aclamat de o țară întregă. Serbarea aceasta capătă și un caracter oficial prin prezența subsecretarului de stat Léon Bérard. Bucuria populară și consacrarea oficială, aduc așa dar un splendid omagiu marelui cântăreț al radioasei provincii și a locuitorilor ei.

Odată cu Frédéric Mistral se comemorează și amintirea ilustrului compozitor, care a fost Charles Gounod. El a pus în muzică delicioasa poezie provansală. Geniul acestor doi artiști a dat Francezilor un capodoperă admirabil, pe care ei îl aclamă astăzi cu un entuziasm de nedescris.

În coloanele acestui ziar cred însă bine să accentuez, mai mult decât meritele poetice ale lui Mistral, marile drepturi de recunoștință pe care le are el asupra compatrioților săi. Lui îi datoresc ei că limba provansală, pe punctul de a declina, a căpătat un lustru nou și strălucitor. Până la Mistral, provansalii neglijau suavele accente ale graiului lor popular, multumindu-se să practice mai mult limba franceză. Marele poet a oprit însă acest dezastru. El a scris *Mireille*. Și fixând în această poezie accentele suave ale graiului provansal, el a redesteptat în sufletele compatrioților săi dragostea de a cultiva limba strămoșească. El a arătat că cei din Provansa, pot fi buni francezi și fără a uita limba pe care o dețin din tată în fiu. Astăzi, toată Franța sărbătorește această minunată acțiune.

C. R. B.

Cataractul patriarhului.

Tragedia sfârșită în zilele din urmă la cataractul păralui Ache vine să ne arate din nou, că nu există decât un singur urcuș: al cinstei și sincerității. Bietul patriarh Lucian Bogdanovici cât de greu a trebuit să ispășească tradarea, poate inconștientă, a fraților săi în fruntea cărora dorea să ajungă. Ambiții energice și cumpănit, pretuit în cercurile înalte în cari se învârtă, preotul Sârbilor din Budapesta Lucian Bogdanovici credea, că demnitatea înaltă a patriarhatului o poate primi din orice mână și s'ar oferi. A iscălit, a pactat, s'a impus și a ocupat locul bătrânilor patriarhi cărora cinstea neamului le-a rezervat cea mai mare distincție, ce se poate da unei fețe bisericești.

Atacurile ce au urmat din partea conaționaliilor, după algerea lui, le-a parat ușor fiind cu conștiința împăcată, cu sufletul plin de încredere în faptele, a căror săvârșire era să fie legată de numele lui. Se gândea cât de rău le va părea odată Sârbilor pentru atacurile ce au urmat la alegerea lui. A trăit mai departe în Budapesta în legătură cu cercurile cari l'au ridicat, făcându-le mici concesii, căci concesii — credea el — sunt pregătitoarele succeselor din viitor. A încasat și a administrat, așteptând ziua când va putea arăta națiunii sârbești vre-o faptă care să-i spele greșelile trecutului. Dar a așteptat înzadar. O desiluzie a pregătit terenul alteia, până când sufletul i-a rămas gol, iar prin atacurile dușmane, nepăzite, a sucombat autonomia bisericești pe care o reprezenta. Vedea tot mai mult îndreptățirea atacurilor îndreptate în contra sa, și se îngrozea de împlinirea celorlalte puncte ale pactului prin cari ar fi nimicuit biserica în fruntea căreia a pășit cu gândul să o înalte. Vârtejul ce l'a cuprins l'a desrădăcinat și a cercat să fugă în lume. La băi unde toată lumea își liniștește nervii și și alină durerile sufletești, el pribegea din loc în loc urmărit de muștrările conștiinței. Un Cain modern.

Într'o seară schimbă haina în credința că

prin ea se va schimba și mersul gândurilor. Înainte de a purta purpura arhierescă dormia liniștit și singurele lui chinuri erau ale ambiției. Dorind să se scape de toate, să fie ca în alte vremuri, se îmbracă în haine lumești și începe să urce dealurile din apropiere. A pribegit printre stânci și abisuri, în întunerecul pădurilor și luminișurile poenilor, fără ca să se lumineze întunerecul și golul ce se afla în sufletul lui. Acelora, cari au ceva pe conștiința lor, prin undulările frunzelor și murmurul isvoarelor li se reamintesc păcatele. Murmurele și undulările dulci nu liniștesc ei întunecă și mai mult sufletul încărcat cu păcate.

Acolo unde spumegă apele cataractului Ache și-a găsit și nărintele episcopilor sârbești liniștea dorită. Câteva petece de haine cu monogramul L. B., o pălărie pierdută pe hătașurile dealului și o învălitoare de zaharicale arată că Lucian Bogdanovici nu mai este printre cei vii. Din înălțimea dealului a lunecat în abisul cataractelor săltărețe, așa precum din înălțimea morală la care era modestul protopop al Budapestei a lunecat în mocirla sufletească a purperei câștigată prin pactări și subscrieri. Noi credem că în gândurile lui va fi avut alte intențiuni decât acele pe cari le-a săvârșit în scurta lui domnie. Va fi fost conștiu, că nu face bine când primeste mitra arhierescă în felul cum a primit-o, — și ca un fel de scuză pentru el — admitem că în conștiința lui își va fi făcut un drum drept pentru prosperarea bisericești a cărei păstorire a primit-o. Incezut în propriile sale puteri se bizuia că îi va fi lucru ușor să și schimbe situația îndată ce el e capul care conduce și poruncește. Nu-și da seama că cinstea și conștiința sunt din altă materie făcute și se frâng la prima indoitură, fără să mai poată fi reparate. După primul păcat a fost pierdut raiul sufletesc și n'a mai putut fi recâștigat.

El, care nu a putut lupta în contra propriilor sale ambiții, cum ar fi putut lua lupta cu factorii externi ai bisericești safe? Cine ar putea aștepta ca ostașul, care nu a putut îndura greutatea unei lupte pentru adevăr împreună cu alți camarazi, să poarte singur războiul după ce e făcut prizonier? Patriarhul Bogdanovici, prin venirea lui la putere a fost nimicuit, fără ca el să și dea seama de situația în care se afla. Putere unui oficiu nu-i dă decât castitatea morală, iar în contra poticnirilor nu este decât un singur leac: cinstea.

Sfârșitul ce l'a ajuns e numai încheierea solemnă a vieții începută cu visurile de mitră arhierescă. În istoria bisericești sârbești el va fi un punct rușinos însoțit de un paragraf al cărui titlu va fi: suspendarea autonomiei bisericești. Moartea timpurie, — căutată altcum, — vine să-l salveze, intrucât mai poate fi salvat. În viitorul apropiat l'ar fi așteptat un act prin care ar da o lovitură și mai grea bisericești încredințate lui.

Ne gândim la sfinții cari au păstorit biserica lui Hristos în alte timpuri grele și cari au murit pentru convingerile lor religioase în foc și în săbii fără teamă, și când vedem sinuciderea patriarhului sârbești în undele tulburatului părau Ache, nu ne putem închipui să nu vie alte vremuri semuitoare celor de pe timpurile adevăraților patriarhi. Numai readuse timpurile de castitate sufletească, va putea biserica Mântuitorului conduce și mai departe sufletele credincioșilor.

Jalnică întâmplare a patriarhului Bogdanovici să fie de învățătură celor ce ar voi să-i urmeze. Știut să fie călugărilor noștri că: „Ce i-ar folosi omului lumea întregă, dacă sufletul său și-l va pierde?”

INFORMAȚIUNI

Arad, 13 Septembrie n. 1913.

Lucruri din trecut.

(1866—1877—1881—1913).

N'am să mă las multă vreme de obiceiul de a scotoci prin lăzile anticvarilor înșirate de-a lungul Senei. Îmi place așa de mult să răsfoiesc cărțile, broșurile, ziarele îngălbenite de vreme, prăfuite de ani. Întâlnesc nume necunoscute, șiruri de slove scrise și citite de oameni cari nu mai sunt, și pomenind de fapte de mult trecute și uitate de mult.

Iubesc mai ales să deschid vechile colecții de ziare și de reviste. Câte emoții curioase încerc, când citesc descrierea întâmplărilor de acum treizeci, patruzeci, cincizeci de ani. Cine se mai interesează azi de „actualitățile” de pe atunci, cari constituiau pentru atâtea minți prezentul scump? Cine cunoaște astăzi numele tipărite în josul articolelor, dintre cari, multe erau în acea vreme notorii și câteva celebre? Câți dintre cetitorii lor sorb astăzi lumina zilei? Pulberea anilor, a uitării și aceea din rafturile „buchiniștilor” se așterne în straturj dese peste slove și hârtii.

Într'una din recentele mele excursiuni de-a lungul cheurilor, am dat de chipul domnitorului Carol al României, imprimat mare pe prima pagină a unui ziar. Era în colecția pe 1877 a popularului *Le Voleur*, jurnal fondat prin 1827 de Emile de Girardin, și continuat apoi de alții.

Am pus volumul de-o parte și am răsfoit prin celelalte colecțiuni ale aceluiaș ziar. În cea din 1881, am dat de un nou portret al suveranului României și de trăsăturile grațioase ale reginei Elisaveta. Am cumpărat ambele volume, și ajuns acasă am ceât cu duioșie relatarea importantelor evenimente, pe atunci de o actualitate arzătoare, și cari nu mai sunt astăzi decât niște date glorioase dintr'un glorios trecut. Iată ce găsesc în *Le Voleur* cu No. 1068, din 21 Decembrie 1877, adevă puțin timp după ce Românii luaseră Plevna:

Prințul României.

Carol al României, a cărui armată sub propria Sa comandă a luat o parte așa de glorioasă la luarea Plevnei, unde Osman Pașa a fost învins după o rezistență înversunată, aparține casei Hohenzollern-Sigmaringen; el este prin urmare, vărul împăratului Germaniei. Prințul s'a născut în 1839; el era sub-locotenent în reg. 2 prusian, când, în 1866 candidatura sa a fost pusă, susținută și acceptată de Camerele române, cari îl siliseră pe prințul Alexandru-Ion-Cuza să abdice. Cu toate rezistențele Porții, prințul, odată numit, intră cu îndrăzneală în noua sa patrie, își făcu în ziua de 22 Mai intrarea solemnă în București, și obținu dela sultanul Abd-ul-Azis, în Octombrie viitor, investitura provinciilor Munteniei și Moldovei.

Inceputul domniei lui fu tulburată de crize parlamentare, de mii de greutăți, dar în mijlocul ședințelor furtunoase ale Camerei, a schimbărilor de ministere, și a dizolvărilor acestor Camere, prințul Carol se strădui mai ales să contopească Moldova cu Muntenia și se ocupă cu activitate de reorganizarea armatei care, în ceasul de față, a adus un ajutor așa de important puternicului împărat al Rusiei.

Chipul, care însoțește acest articol, ni-l înfățișează pe Vodă Carol în plină tinerețe, cu barba neagră și stufoasă, cu nasu-i acvilin, cu ochii ageri și hotărâți, dar în cari lucesc încă clarele scânteii ale anilor care-i poartă. Dar în *Le Voleur* cu No. 1253, din 8 Iulie 1881, îl găsim rege. Aceeaș față bărbătească, acelaș nas acvilin; barba însă e mai largă, fruntea mai luminoasă, privirea mai gravă și cu o expresie de ușoară melancolie. Pe pagina alăturată se așterne portretul tinerei și gingașei regine, cu gura ei dulce și zimbitoare, cu ochii ei așa de inteligenți și totuș candidi. Viitoarea mare poetă îmi ride din cadrul ei de hârtie îngălbenită, cu aceeaș bunătate plină de

Am onoare a recomanda on. public din Arad și din provincie

Prăvălia mea de ghete, pălării și albituri

precum și totfelul de obiecte pentru modă.

Pi 1351

Mare asortiment în noutăți de toamnă.

Rog sprijinul on. public român.

:: Cu deosebită stimă:

IOAN PINTEA, comerciant de

ARAD, str. Deák-Ferenc nr. 4. (vis-à-vis de Li-brăria diecezană.)

Singura prăvălie românească în Arad.

grație, cu care farmecă și azi, în castelul Peleş pe acei cari văd de aproape păru-i de zăpadă.

Sub ambele portrete, e tipărită notița de mai jos:

Incoronarea regelui și reginei României.

În urma evoluțiilor îndeplinite cu prilejul marilor evenimente ale războiului din Orient, în constituirea statelor răsăritene, principatul României a fost erijat în regat.

Incoronarea noului rege, Carol I, și a soției lui, principesa Elisabeta de Wied, cu care se căsătorii în 1869, a fost celebrată acum câteva zile la București în mijlocul pompelor oficiale și a bucuriei populare.

În fața Camerei deputaților și a Mitropoliei s'a construit o estradă de onoare pe care se urcâră regele și regina, înconjuțați de un strălucit cortegiu.

Atunci se întonă imnul încoronării; mitropolitul primit al României ceti rugăciunile, apoi li se aduseră suveranilor coroanele lor.

Un amănunt curios îl constituie faptul că, coroana regelui e făcută din ferul unui tun luat la Plevna. Acea a reginei este de aur, admirabil ciselată.

Seara, străzile Bucureștilor au fost iluminate și pline de o lume veselă și variată, în care se deosebeau strălucitele costume ale diferitelor județe din România.

Părechea regală se bucură în națiune de o mare popularitate. Regina, mai cu seamă, nu pierde nici un prilej de a se apropia de supușii ei. La serbătorile Moșilor, cu obișnuștea se arate în public îmbrăcată cu costumul național, și se amestecă în dansurile poporului prin orașe, și în horele de prin sate.

Iată ce anunță cetitorilor săi, ziarul săptămânal și ilustrat *Le Voleur* în anii 1877 și 1881. Mă veți întreba de ce relatez aceste lucruri așa de cunoscute! Vă voi răspunde, că am încercat o emoțiune deosebită în fața acestei oglinde a trecutului. *Le Voleur* era o publicațiune absolut populară, lipsită de tendințe politice ori sociale; ea era dar susceptibilă de a oglinzi exact felul cum poporul francez considera marile evenimente istorice cari hotărâu pe atunci destinele neamului românesc — numai din Muntenia și Moldova, vai!

Și apoi, nu vă pare interesant de a compara rezultatele istorice din acea vreme, cu glorioasele rezultate de acum? Prin 1877 numele de Român începuse să fie rostit în mod avântos în bătrâna Europa. Dar cine își închipuia atunci că poporul care se scuturase abia, prin lupte sângeroase, de jugul turcesc și pe care marile puteri îl considerau cu acel interes simpat, dar cam distrat, cu care oamenii făcuți privesc la străduințele copiilor din jurul lor — că poporul acesta, zic, va avea, în anul de grație 1913, menirea de a înlătura prin vitejia, energia și prestigiul său moral, un dezastruos război european, punând în frumoasa și bogata lui capitală, capăt unei campanii mult mai lungi și mai sângeroase decât aceea pe care contemporanii vechiului număr de ziar pe care-l am în fața mea, o considerau ca pe cel mai important eveniment al epocii lor? Și cine putea să prevadă prin 1877, că principatul plâpând de atunci, se va transforma peste câțiva zeci de ani în regatul prosper, puternic, strălucit și respectat care este astăzi România?

De ce n'aveți, ca și mine, dinaintea ochilor, îngâlbemitele file cu chipul lui Carol I și al Elisabetei! Cu totul altfel v'ați aminti de trecut și v'ați gândi la prezent în fața prăfuitei și bătrânei colecții de ziare al cărei colb flutură melancolic în razele soarelui de Septembrie, în fața acestui vestigiu material al unor ani de mult trecuți, de mult uitați!

Adrian Corbul.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță urcare în temperatură, iar în părțile vestice în multe locuri ploi.

Prognostic telegrafic: Vreme moderată, în părțile vestice ploi.

Temperatura la amiazi a fost de 17 C.

Vlaicu — mort. Ziarul era gata, când ni-a sosit groaznică veste. Ar fi trebuit să nimicim tot cuprinsul lui și să-l umplem din nou cu vaietele noastre. Dar nu putem. Ni-au sleit toate puterile. Se lasă deci numărul acesta cum a fost gătit. Alături de veselie noastră pentru Orăștie, e atât mai strigătoare durerea, ce ne încercă. Nici n'am fi în stare să scriem mai mult. Trăsnetul urgiei ni-a secăt orice energie.

Dormi în pace, o, dormi în pace, Tu sfânt martir al neamului de martiri!

TELEGRAME DIN URMA.

Târziu noaptea primim o nouă telegramă dela Ion, nefericitul frate al martirului nostru, de următorul conținut:

Ploiești. — **Intre Bănești și Câmpina dela o înălțime de 400 metri a căzut aviatorul Aurel Vlaicu și a murit.**

După orele 12 primim încă următoarea telegramă din Câmpina:

Câmpina. — Aviatorul nostru Vlaicu, făcând astăzi sbor cu intențiunea să treacă Carpații spre Orăștie la Astra, cade la ora 5 lângă Câmpina, mort momentan. Catafalca Câmpina, întreagă țara în doliu. Pregătiți părinții nenorociți.

Nedelcu.

Știre personală. P. S. Sa părintele episcop Ioan I. Papp al Aradului azi după amiazi a plecat în părțile bănățene ale diecezei, unde mâine Duminică va sfînti biserica cea nouă din Moșnița. Luni P. S. Sa se va întoarce la Arad.

O pagină de istorie. Ziua de 5 Iulie v. 1913, va rămâne memorabilă pentru divizia I a cavaleriei române și poate pentru întreaga armată română — căci nu știm să se fi obținut și alte succese, de alte părți ale armatei române.

În cele ce urmează un ofițer din armata română arată în linii generale, cum s'a capturat divizia generalului Siracoff și a depozitului dela Ferdinandovo.

„În seara de 4 Iulie prevăzându-se, după informațiunile ce aveau, că a doua zi, va avea loc o luptă serioasă, pentru ocuparea Ferdinandovului, s'a format un detașament de descoperire, care să deschidă drumul diviziei de cavalerie, precedând grosul coloanei la 7—8 km. Detașamentul a fost pus sub comanda colonelului brigadier Herăscu și se compunea din următoarele trupe: reg. 7 roșiori, comandat de colonelul Greceanu; bateria călărească comandată de căpitanul Vasilescu și mitralierele comandate de maiorul Iacobini.

Detașamentul a plecat din satul Gromșiu, la orele 5 dimineața, urmând defileul de pe valea Ogusului, a cărei lățime varia între 50—300 m.

Marșul era foarte riscat, având în vedere, că nu aveam de loc infanterie. Totuși, înaintam cu repeziune, pe drumul strămt și greu. Ordinul era: să ocupăm Ferdinandovo, cu orice preț.

În timpul marșului, trei știri, dela patrulile noastre, ne spuneau, că la 10 km. depărtare de noi, o coloană de 12 batalioane (4 reg. inf.) cu 8 baterii, înaintează spre nord de Ferdinandovo, adică veneau să cadă, pe înălțimile din flancul nostru. Aceste știri așa de amenințătoare, nu ne-au speriat de loc, și s'a dat ordine de a se arunca în aer calea ferată și podurile ei, pe unde treceam.

La 10 km. de Ferdinandovo, se găsea gara de lângă satul Molmarcevo. Neavând infanterie, cu care să scotocim gara, de este sau nu ocupată, ne-am decis să o bombardăm și de pe înălțimile dela estul ei, s'a pus în baterie. După câteva salve 5—6 numai, clădirile gării, parte erau aprinse iar parte dărâmate.

Toată valea Ogusului a răsunat de salvele bateriei și efectul moral ce se urmărea, fusese atins. Pionerii cari veneau în urma noastră, ne-au comunicat că cercetând gara, au găsit 5—6 morți și răniți, și o tunică de colonel de infanterie plină de sânge, dar colonelul dispăruse.

În urma acestei bombardări, am continuat marșul. La vre-o 4—5 km. de oraș ne-a venit știrea că în oraș se găsesc aproximativ 1000 oameni de infanterie care voese să se predea. Am mers înainte, și la 2 km. de oraș am așezat tunurile în baterie, cu țevile spre oraș, gata de a-l bombardă, după care am trimis pe locot. Lambrino, cu un pluton, să spună din ordinul colonelului Herăscu, ca să vină toți afară, să predea armele, căci altfel începem bombardarea. În timpul acesta, patrulile noastre, ne aduceau numeroși prizonieri, cari-i trimiteam înapoi. După o jumătate de oră, ne vine raportul că orașul se predă și în adevăr, începuse a se înălța drapelul albe. Am înaintat și la intrarea în oraș, am fost primiți cu flori și urale. Vre-o 1000 de infanteriști, în piață adunați, s'au predat și ne-au spus că, la 3 km. de oraș, se găsește divizia cu tunuri cu tot, și că se predă și ea.

Am avut un moment de reflexie și apoi am pornit, lăsând cu cei 1000 de Bulgari, un escadron, să-l păzea-

scă. În adevăr la vre-o 3 km. de oraș la Sud, văzurăm o mare de capete 5—6000 de oameni aproximativ pe câmpie lângă șosea, având cu ei, 3 baterii Greusot sistem nou cu tragere repede (12 tunuri) înhămate, iar mai departe, o baterie de munte (4 tunuri) sistem vechi, puse în baterie de deal, gata de a trage. Șoseaua era ocupată de mai multe sute de care de munițiuni și aprovizionamente. Cele 6 batalioane aveau, unii armele lângă ei, pe pământ, ceilalți le așezase pe talazul șanțului șoselei. Momentul era în adevăr emoționant. Cu 3 escadroane și o baterie călărească, să îți în respect o adevărată armată, nu era glumă. De le-ar fi venit în gând să se apere și să-și ia armele, nu ar fi scăpat nici unul dintre noi. Nu ne-am pierdut însă calmul și colonelul Herăscu, dă ordin la 2 escadroane să-i înconjoare, iar pe colonelul Greceanu l-a trimis înainte să ia ofițerii diviziei, cari se găseau depărtați la 2 km. de trupa lor.

S'a raportat diviziei în urmă de a veni repede, căci nu știam cum să păzim și să escortăm atâta armată.

După o jumătate de oră ne sosește și generalul Siracoff, cu tot statul său major și cu ofițerii dela trupă, escortați de escadronul nostru. Am lăsat cele două escadroane să păzească periferia și noi am plecat cu ofițerii să-i prezintăm generalului Bogdan, care, pe o ploae torențială primea defilarea diviziei noastre în oraș. Povestea generalului Siracoff că aveau ordine să se predea, nu era adevărată căci la poșta din Ferdinandovo s'a capturat de ofițerii noștri următoarele două telegrame oficiale și semnate și cari acum se găsesc ca documente la marele nostru cartier. Prima: „Rezistați până la ultimul om și apărați Ferdinandovo (dela marele cartier bulgar către Siracoff) și a doua dela Siracoff către cartierul bulgar: șapte baterii bombardează gara Mobuareno. Prin urmare, dacă trăgând o baterie călărească de a noastră, Bulgarii i-a echivalat efectul cu 7 baterii, se explică de ce s'au predat. Ei erau convinși că în spatele diviziei de cavalerie venea corpul de armată întreg și de aci hotărârea trupeii lor de a nu încerca să se supue, căci vor fi toți omorâți.

După prezentarea ofițerilor am trimis un regiment să aducă prizonierii, și i-am trimis chiar în noaptea aceea sub comanda generalului Popovici la Donia, un sat aproape de Ferdinandovo. Bateriile noastre călărețe au seos apoi închizătoarele și aparatele de acțiune dela tunuri și arme, le-au pus în căruțele lor și le-am expediat în țară.

În depozit am găsit: făină, orz, saci cu orez, ceai, untdelemn, brânză, pesmeți, corturi, obiecte de pansament și 13 cămile, câteva sute de bol și câteva mil de oi. Întreaga divizie s'a hrănit 40 de zile din acest depozit. Am dat celorlalte corpuri de armată 1000 care cu proviziuni și am trimis în țară alte 600 care încărcate.

Un amănunt mișcător: Când cele 16 tunuri cu chersoanele lor, treceau prin Rahova să vină la noi, câțiva negustori bulgari au început să plângă.

Și astfel se sfârși această zi înălțătoare pentru armata noastră și în special pentru divizia generalului Bogdan”.

Epilog la pustiirile potopului. Ni se scrie din Iabuca (lângă Vârșet): În zilele trecute s'a deslănțuit o furtună groaznică asupra comunei noastre, prăpădind tot ce-i sta în cale. Păraiele creșteau văzând cu ochii, astfel, că n'a trebuit să treacă nici un ceas, până ce întreaga comună a fost în mijlocul unui lac, de o afunzime de un metru și mai mult, din apele murdare ale căruia abia de se mai vedea jumătatea superioară a caselor. Pagubele pricinuite de acest potop venit pe neașteptate, în timp de toamnă sunt foarte mari, dat fiind mai ales, că prin satele aceste, așa și la noi e obiceiul, ca toate casele să fie clădite din pământ bătut. Astfel aproape toate casele de pe șes au fost surpate dimpreună cu celelalte clădiri, cauzând locuitorilor pagube enorme prin stricarea grâului, aproape singurul izvor de traiu de prin aceste părți. De pustiirea grozavă au scăpat abia câteva case așezate mai la deal. Pe lângă aceasta mai contribuie la năcazurile grele ale Iabucenilor și faptul că reprezentanța comunală nu se învoiește să le dea oamenilor voie să-și zidească locuințele în loc potrivit, unde să poată fi feriți de acum înainte de astfel de năpăstuiți ca aceasta din zilele din urmă. Am dori, ca bărbații din Iabuca să înțeleagă dreptatea cauzei Iabucenilor satisfăcându-le cererea justă.

Carta de vizită a lui Karlovac Vinko. Cetitorii noștri știu, că în apropierea locului, unde s'a întâmplat nefericirea cu patriarhul sârbesc Lucian Bogdanovici, s'a aflat a doua zi o cartă de vizită cu numele **Karlovac Vinko**. La început

se credea, — mai ales în urma opiniei comisarului ministerial Paul Iovanovici — că numele acesta este fictiv și din această presupunere s'a născut și versiunea, că patriarhul ar fi fost asasinat. Acum însă enigma numelui **Karlovac Vinko** s'a deslușit. S'a constatat adevărul, că **Karlovac Vinko** de fapt există. El e de origine din Spalato și este elev de clasa a VIII-a gimnazială. De prezent petrece în **Lesina**. Cum vine cartă lui de vizită la Gastein? Faptul se explică așa, că în vara aceasta **Karlovac Vinko** cu mai mulți studenți împreună a făcut o excursiune școlară și astfel a ajuns și la Gastein. Aici a făcut cunoștință cu un alt student. Numele acestuia e **Albert Breyer**. E de 18 ani, blond, bine îmbrăcat. Spunea că de origine e din Zagreb, dar de 7 ani trăiește în Franța și în Svițera, unde și-a continuat studiile. Părinții lui locuiesc însă în Zagreb. Cei doi studenți la despărțire au promis că vor corespunde. De fapt de atunci **Karlovac Vinko** i-a și scris lui Breyer o scrisoare, dar acesta n'a răspuns deoarece la Gastein a pierdut cartă de vizită a lui **Karlovac**. Aceasta e istoria enigmaticului bilet de vizită: **Karlovac Vinko**.

Interesul manevrelor mari belgiene e foarte caracteristic. Armata regelui Albert prezintă în actualele manevre rolul pe care l'ar avea ea în cazul unui război franco-german. Se știe că într'un eventual conflict între marea republică și puternica împărăție din apus, statul major german ar încerca să invadeze pământul belgian pentru a pătrunde în Franța. Cu prilejul incidentului dela Agadir, presa franceză a dus o campanie energetică împotriva guvernului belgian, acuzându-l că în cazul unui război el s'ar da de partea celui mai tare, împotrivindu-se numai foarte slab unei încălcări a teritoriului său. Scriitorii militari francezi au desvăluit ca o primejdie insuficiență de organizație militară a Belgiei, somând-o pe aceasta să se poarte ca un stat într'adevăr neutru, ori dacă nu să-și dea preferințele pe față — în care caz guvernul francez ar lua măsurile necesare. Grație acestei campanii Belgia s'a grăbit să-și întărească armata, să declare hotărât că s'ar opune până la cea din urmă picătură de sânge a soldaților ei năvălitorului, oricare ar fi el. Manevrelor din ăst an au ca temă tocmai împotrivirea la o invazie venită din partea Germaniei.

Holera în Ungaria. Știrile de azi, sosite din Budapesta, vestesc că în capitală holera a pierdut din intensitatea, prin care produsese o adevărată panică nu numai în capitală, ci și în țara întreagă. Conducerea orașului și ministrul de interne au luat fără amânare cele mai severe dispozițiuni pentru toate măsurile de precauțiune și urmarea este, că azi deja în Budapesta nu s'a mai ivit nici un caz de îmbolnăvire suspectă, ci se poate constata, că în capitală nu mai există holera. Nu s'au ivit cazuri noi de holera nici în Pesta-nouă, acest cuib de infecție pentru toate boalele molipsitoare.

Cu atât mai triste știri ne sosesc însă în nordul Ungariei, unde după știrile liniștitoare de ieri, azi se anunță o majorare a primejdiei. În comuna Nagybegány, Szentmiklós, Várkulosa și Zugo azi s'au ivit noi cazuri, asemenea și în Odávidháza. Cazurile de holera, conform statisticii oficiale, a ajuns la cifra de 70. Ministrul de interne a omis și azi un buletin oficial despre situația holerei și acest buletin constată cazuri noi în Obecse 3, Szentamás 1, Bács 1, Szottolár 3, Várkulosa 1, Kisszalyva 1, (acesta din urmă în nordul Ungariei), Veszprém 1, Czegléd 2, Dunapataj 1, Budapesta 1, Pesta-nouă 1, Neusatz 1. **Care va zică, deși nu în dimenzii mari, totuși holera e răspândită prin tot teritoriul țării.**

Azi și din partea orașului Arad s'au luat măsurile preventive.

Ajutorarea ofițerilor rezerviști. În legătură cu războiul balcanic se știe că în Austro-Ungaria au fost chemați în serviciu activ mulți ofițeri rezerviști, dintre cari apoi foarte mulți fiind reținuți în serviciu militar luni de zile, și-au pierdut posturile lor civile. Ajungându-i aceasta la cunoștință, ministrul de război — după cum se anunță din Viena — a pornit o acțiune pentru ajutorarea acestor ofițeri rezerviști rămași fără un izvor de câștig. După cum se afirmă în mi-

nisterul de război se compune acum lista acestor ofițeri rezerviști. În ce chip vor fi ajutamați ofițerii rezerviști, până acum nu se poate ști.

Epilogul unui duel politic. Ni se scrie din Cluj: Încă prin Iunie 1911, a apărut în „Ellenzék” o scurtă notiță despre un duel politic-sângeros, ce a decurs aici între d. Dr. Aurel Muntean adv. în Orăștie și un proprietar din Ungaria H. F.

Cam prin Aprilie 1913 a sosit o denunțare hazlie iscălită de unul Elek Pál — Seghedin, — la procuratura reg. din Cluj în care se descriu precedentele și decurgerea duelului, și e somat procurorul să urzeze cu toată energia pedepsirea numai a dlui Dr. Aurel Muntean; — deoarece H. F. adevăratul contrar dlui Muntean a suferit deja destulă pedeapsă; zăcând vre-o 9 săptămâni grav rănit. Pretinde ca d. Muntean să fie cât mai aspru pedepsit, că a mai avut multe dueluri.

Precedentele dueluri sunt de mare interes.

H. F. adevăratul făcând cunoștință cu d. Muntean și aflând că acesta e Român, i-a pus mai multe întrebări actuale; bunăoară că ce păreri are despre memorandumul lui Dr. Mihai, despre conferințele acestuia cu contele Tisza etc.

Apoi l'a întrebat că ce părere are despre Mangra?

Mangra — răspunde d. Muntean este o figură josnică, destrăbălată; nici nu merită să fie amintit!

Eu mă identific cu Mangra, — zbiră H. F. — și nu permit o astfel de critică asupra unui patriot bun cum e Mangra.

Dacă te identifici cu Mangra, răspunde d. Muntean, ești tot același figură ca și Mangra; eu critica nu mi-o revoc.

Se vede că și dta ești un agitator ca ceilalți în frunte cu Stroescu, — reflectează H. F. — ai să-mi dai satisfacție pentru ofensa ce ți-ai permis!

Este o neghiobie și o neorientare rușinoasă a face asemănare între fleacul de Mangra și între Stroescu care prin fapte a dovedit că-i un bărbat fenomenal! cu satisfacția ți stau la dispoziție, până după amiază la 3 oare și jumătate, că la 4 și jumătate plec către Orăștie, etc.

Din acest dialog reprodus din denunțarea lui Elek, iasă la iveală că ce aderenți înflăcărați are călugărul fugar, între Unguri!

Oare după repaosul de 9 săptămâni tot același înflăcărat Mangrist e dsa H. F.? Nu credem!

În firul cercetării efectuată de poliția din Orăștie, Dr. Muntean a recunoscut dialogul avut cu H. F. dar referitor la duel a denegat ori ce fasiune până denunțatorul ori procurorul nu-l va numi pe contrar; atunci va fasiona.

Actul nr. 4199—1913 proc. (Cluj) conține dar probe amintite referitor la „popularitatea” călugărului rățăcit — în tabăra adversarilor neamului românesc.

În denunțarea sa către procuror spune Elek, că H. F. a avut intențiune patriotică (!), voind să „învețe pe-un valah o lecție bună.”

Dar durere, se vaieță mai departe s'a întâmplat, că „patriotul” a suferit înfrângere crudă, și „agitatorul” a rămas neatins.

E interesant, că deși denunțarea a fost îndreptată numai contra Drului Muntean, și contrarul lui nici n'a fost numit, procurorul n'a respins denunțarea, ci a ordonat urmărirea.

Ungurii și pilotul francez Pegaud. După știrile cu cari a uimit lumea (numai pe unii Unguri nu i-a putut de loc mișca) aviatorul francez Pegaud, a fost invitat de un impresar să sboare la Budapesta. Ziarele ungurești au primit cu bucurie vestea, câteva însă au început să facă gălăgie pe tema că și ei au aviatori și nu le arde lor de franțuji. Dar la urma urmei birvoiesc și ele să-i aprobe venirea, dacă va da o parte din venit aeroclubului maghiar.

De altcum spun Ungurii că nici nu-i lucru mare să sbori cu aeroplanul întors, căci doar genialul aviator ungur Székely întâmplător a sburat odată cu aeroplanul întors. (Drept are presa ungurească! Noi însă spunem că Székely a sburat totdeauna cu aeroplanul întors.) Nu-i vorbă, nici nu face să-l punem în compa-

rație pe vulturul Székely cu bietul franțuz Pégoud!

Concurs. Tinerii universitari români, cari doresc să fie împărtașiți de beneficiul (locuință gratuită) internatului Petran din Cluj au să-și înainteze petițiile până în 25 Octombrie 1913 st. n., adresate către comitetul despărțământului Cluj, al Asociațiunii. Petițiile sunt a se înzestra cu anexele următoare: 1. Atestat de paupertate. 2. Declarație personală, că petentul nu beneficiază de alte burse. 3. Copie de index, legitimată de careva membru în comitet sau certificat de maturitate. Petițiile se înaintează directorului, adresa Deak Ferencz 44. Cele întârziate se vor lua în seamă, numai în cazul dacă vor fi locuri vacante. Beneficiile se vor conferi cu începerea de 1 Oct. n. Cluj, în 12 Septembrie 1913. Dr. Valentin Poruț, directorul desp.

„Societatea de lectură” a studenților în teologie rom. gr. ort. din Arad și-a ținut ședința de constituire Marți în 27 Aug. v. (9 Sept. n.) sub prezidenția P. C. S. Roman R. Ciorogariu, directorul seminarial constituindu-se pe anul școlar 1913/14 în următorul mod: Vicepreședinte: Vasile Medrea teol. c. III. Secretar: Cornel Givulescu teol. c. II. Notar I: Emilian Căpitan teol. c. III. Notar II: Caius Turicu teol. c. I. Bibliotecar: Augustin Vancea teol. c. II. Bibliotecar II: Bujor Poliș teol. c. I. Cassar: Alexă Puta teol. c. II. Controlor: Ioan Frâncu teol. c. III. Econom: Alexandru Sirca teol. c. II. Comisia literară: Cornel Magier, Silviu S. Sabău teol. c. II. Ioan Cotuna, Ioan Marșieu teol. c. II. Ștefan Petrovici, Aurel Stana teol. c. I. Comisia de revizuire: George Francescu teol. c. II. Sever Sebeșan teol. c. I.

Reorganizarea armatei chineze. Din cercurile bine informate din Peking vine știrea că între Germania și guvernul chinez s'ar fi încheiat o înțelegere, după care comandamentul militar german va trimite în China 1 general și 200 de ofițeri, cari vor intra ca instructori în armata chineză. Guvernul chinez plănuiește adevărat reorganizarea armatei chineze, împărțind întreg teritoriul republicii în 5 districte militare. În scopul acesta guvernul chinez a cerut instructori militari din Germania, și pentru care scop a votat 5 milioane mărci, iar 1 milion va da tot în acest scop firma Krupp.

Șfârșitul orașului Pompei, este piesa de mare spectacol care ilustrează programul din 17, 18, 19 și 20 Sept. n. la cinematograful „Apollo” din Arad.

Această piesă este o adevărată minune a cinematografului, care întrece și pe minunatul „Quo Vadis”.

Direcțiunea cinematografului „Apollo” a adus mari jertfe bănești pentru câștigarea acestui film care este singurul original.

Reprezentările nu se vor succeda imediat, ci vor începe la ora 5 și jumătate d. a. și la ora 9 seara.

Mâine, Duminecă, 14 Septembrie n. va fi un program bogat și artistic din care relevăm sguđuitoarea dramă din viața artiștilor ambulanti intitulată „Moartea lui Pierot”, dramă în 3 acte.

Despre superioritatea cinematografului „Apollo”, onor. public este deja convins și nu ne rămâne decât să spunem, că însăși producțiunile lui, exprimă adevărul.

Mâine prețurile de intrare sunt cele obicinuite.

Mulțămită publică. Pentru zidirea sfintei mănăstiri dela „Isvorul Miron” au mai intrat las ubsemnatul până astăzi următoarele daruri benevole și anume. Dela evlavioasa creștină Iuliana Fileriu din Sintești 1000 cor. pentru cumpărarea unui elopot, George Stefan, din Goruia 1 cor., dela comuna bisericească Teiu, colectat prin preotul Ioan Șuiaga 14.58, S. F. R. 465.40, dela comuna bisericească Sudreas-Jupani adunați cu tasul 3 cor., comuna bisericească Zabaltii, colectat prin preotul Ambrosie Popescu, 41 cor., comuna bisericească Petroasa 12.16 venitul dela petrecerea junilor, comuna bisericească Barcan colectat prin Gheorghe Burlea 2 coroane, Cornea colectat prin Ioan Drăgan 6.20 cor., Coșca-mică electat prin preotul Iacob Terchilă 3.64, pentru pomelnicile și cu tasurile la sfânta liturghie săvârșită la „Isvorul Miron” în sârbătoarea „Prorocul Ilie” 68.72, dela preotul Ioan Alexandrescu din Brazova 1.60, dela domnișoara Sofia H. Florescu învățătoare în

Lugoj din prilejul aniversării a 20-a de dascălie 5 cor., comuna bisericăscă Bucovești colectat prin preotul Alexandru Popovici 10 cor., pentru pomelnicele și cu tasurile la sfânta liturghie săvârșită la „Isvorul Miron” în sărbătoarea „Schimbarea la față” 237.97, dela dmnii-soarele Irina Velcean din Oravița 10 cor. și Miți Balea-Pastila din Satul-nou 10 cor.

Primească marimimoși donatori pe calea aceasta cele mai călduroase mulțămiri pentru aceste binevoitoare daruri. — Făget, în 30 August 1913. **Sebastian Olariu**, m. p., protopresbiter.

x Schimbare de prăvălie. Aduc la cunoștința on. public că atelierul de croitorie mi l-am mutat în bulev. Andrassy nr. 22. Bogatul asortiment de cele mai moderne noutăți engleze de toamnă și iarnă mi-au sosit. Cu stimă: **Hirsch Antal**, croitor pentru domni. Hi 1350

x Prima fabrică ungară de stampile, atelier artistic pentru gravuri și turnătorie de metale, fabrică mecanică de mașini, Budapesta VIII. Tutó utcza 7. Stampili, firme, aliaje de metal și fer. G 1358.

Cronica igienică.

Reguli de observat în contra holerei.

De Dr. V. Hâncu.

I. Beți numai apă care a fost fiartă în cloote și apoi răcită, păstrând-o în vase curate și acoperite; o altă beaură care trebuie recomandată este ceaiul; asemenea se pot bea diferite infuziuni (ceai de tei, de mușetel sau de ismă), limonadă de lămâie făcută cu apă fiartă. Se pot consuma și ape minerale naturale. În tot cazul apa nefiartă trebuie cu desăvârșire exclusă din alimentație.

II. Pentru spălarea gurii, pentru spălarea vaselor de bucătărie, farfuriilor etc., întrebuințați numai apă fiartă.

III. Nu beți lapte crud, ci numai lapte care a fost fiert în cloote.

IV. Mâncați numai alimente fierte. Toate alimentele crude precum: fructe, salată, castraveți etc., trebuie desinfectate. Fructele se pot mânca sub formă de compoturi. Inghetatele se pot consuma numai atunci când aveți convingerea că au fost fabricate cu apă fiartă.

V. Beaurile, alimentele trebuie ținute acoperite pentru a le feri de contactul muștelor. În adevăr, muștele contribuiesc puternic la răspândirea germenului holerei.

VI. În timp de holeră trebuie dusă o viață foarte regulată. Ori ce stricare de stomac, orice diaree (urdinare) sau treapăd predispune la holeră și trebuie deci evitată. Așadar, feriți-vă de excesele alimentare de tot felul: chefuri, beții, etc. Fiți cumpătați. Evitați cu grijă alimentele stricate. Indată ce veți căpăta o diaree cât de ușoară ea trebuie energic îngrijită și vindecată. În acest caz consultați pe medic fără întârziere.

VII. Aduările mari de oameni, aglomerațiile de tot felul, sunt primejdioase în timp de holeră, deoarece în anumite condițiuni nu numai indivizi vindecați de holeră, dar chiar oamenii sănătoși pot transporta și răspândi germenul bolii. Feriți-vă deci de aceste aglomerațiuni (bâlciuri, târguri etc.) și evitați localurile publice de întruniri (cârciumi, cafenele etc.)

VIII. Țineți în curțile și în casele voastre cea mai deplină curățenie, arzând gunoale și vărându-vă casa cât mai des.

În special localul latrinelor (privăți) trebuie

ținut într-o stare de perfectă curățenie, spălându-se scaunul cu leșie fierbinte sau cu o soluție de creolină; spălându-se pe jos și pereții cu lapte de var, turnându-se des în interiorul latrinei cantități mari de lapte de var.

În timpul epidemiei latrinele și hasnalele nu trebuie golite.

IX. Nu depuneți gunoale, excremente, murdării în vecinătatea fântânilor asemenea nu le aruncați în vecinătatea apelor curgătoare.

X. Feriți-vă să intrați fără treabă în casa unui bolnav de holeră.

XI. De câte ori veți intra în odaia unui bolnav atins de holeră, luați următoarele măsuri de precauțiune:

a) Intrând în camera bolnavului, îmbrăcați peste haina voastră o altă haină (bluză, cămașă, halat de pânză, șorț etc.) pe care o veți desbrăca mai înainte de a părăsi odaia;

b) Feriți-vă de a atinge nasul sau gura cu mâna;

c) Înainte de a părăsi odaia spălați-vă pe mâni mai întâi cu o soluție de sublimat apoi cu apă și săpun. În scopul acesta trebuie în permanență ținut în camera bolnavului un lighian conținând o soluție de sublimat una la mie.

d) Nu consumați nici un aliment sau beaură provenite din odaia bolnavului.

XII. Rufe și lenjerie de holeră mai înainte de a fi spălate trebuie desinfectată fierbându-o în cloote sau lăsându-o timp de două ceasuri în leșie caldă sau într-o soluție de 3% creolină sau acid fenic. Dacă s'ar spăla rufe mai înainte de a fi desinfectate s'ar naște prin aceasta un mare pericol pentru răspândirea bolii.

XIII. Dejecțiunile bolnavilor (scaune și vărsături) după ce s'au strâns în vase de noapte, oale sau lighiane, trebuie desinfectate, turnându-se peste ele lapte de var în cantitate cel puțin egală, sau o soluție de ipoclorit de calce, de acid fenic sau de creolină; ele trebuie lăsate cel puțin timp de două ceasuri în contact cu soluția antiseptică, mai înainte de a fi aruncate.

XIV. Când într-o casă există un caz de holeră, măsurile pentru curățirea latrinelor arătate la paragraful 8 trebuie aplicate cu cea mai mare vigoare de mai multe ori pe zi.

Toate precauțiunile enumerate la paragrafele 10, 11, 12, 13 și 14 trebuie continuate cel puțin două săptămâni după vindecarea bolnavului.

XV. Bolnavul atins de holeră putând răspândi boala în jurul lui și a deveni astfel punctul de plecare al unui focar de molică, este o datorie sfântă pentru fiecare cetățean ca:

a) Indată ce află de existența unui caz de holeră, să anunțe fără întârziere cazul autorităților (doctor, inspector comunal, primar, jandarm etc.)

b) Sub nici un cuvânt să nu se împotrivescă măsurilor ce se vor lua pentru izolarea bolnavilor și desinfectarea locuințelor.

Cine nu s'ar conforma acestor două din urmări prescripțiuni și-ar lua o gravă răspundere sufletească față de semenii săi, căci din neglijență sau împotrivire el ar contribui la răspândirea epidemiei. Trebuie repetat că epidemia de holeră nu poate fi combătută în mod efectiv decât prin trei mijloace: Declarația imediată a tuturor cazurilor cât de ușoare ar fi ele; izolarea riguroasă a bolnavilor și desinfectarea materiilor fecale și obiectelor contaminate.

ORONICA ȘCOLARA

ANALFABETISMUL NOSTRU.

Scris-cetitul e cheia cu ajutorul căreia putem căpăta toate cunoștințele. Artei scris-cetitului se datorește toată cultura popoarelor civilizate. Astăzi, scris-cetitul a ajuns se fie trebuitor fiecărui om, ea și până cea de toate zilele. Știind scrie și ceti căpătăm niște adevărați prieteni, cari în tot momentul ne instruesc fără să ne așundă ceva. Prin lectură profităm de ideile celor mai adânci cugetători și ne bucurăm de cele mai sublime creațiuni ale genului omenesc.

Cele mai multe popoare europene și-au dat de mult samă de importanța cea mare a scris-cetitului, de aceea s'au și năzuit din toate puterile, ca să răspândească în sânul lor cunoștințele scrierii și a cetirii știind bine, că dela aceste cunoștințe în cea mai mare parte apoi, atârnă cultura, prosperarea și fericirea lor. După planuri bine întocmite, după jertfe multe și mari împreunate cu o muncă încordată și asiduă, multora din aceste popoare li-au și succes, ca se stânpească aproape cu totul din sânul lor neștiința scris-cetitului, adică **analfabetismul**. Și de fapt, popoare ca Svedienii, Norveghiezii, Danezii, Elvețienii, Germanii, Englezii, Francezii etc. sau n'au nici un procent de analfabeți, sau foarte puțini.

Nu așa stă însă lucrul acesta, când e vorba de noi, Românii. Cu toate, că și noi am muncit și jertfit acum de un timp destul de îndelungat pentru instruirea poporului, totuș cu durere trebuie să mărturisim și recunoaștem cu toții, că noi Românii din statul ungar și astăzi avem cel puțin 50—60% de analfabeți, iar frații din România bogată și independentă și mai mult. Deci, e din cale afară de dureros și în acelaș timp și foarte rușinos, că noi Românii, neam nobil și inteligent, coboritori dela glorioșii Romani, cuceritori lumii, în privința cunoștinții scris-cetitului suntem îndărăptul celor mai multe popoare europene, dintre cari multe din ele nici pe departe nu se pot asemăna cu aptitudinile și aspirațiile noastre de popor nobil și viteaz.

Și oare, cari ar putea fi cauzele acestei boale naționale, care se cheamă analfabetism? Ca unul, ce mă aflu de treisprezece ani în serviciul instruirii poporului nostru, pot spune din experiență, că între cauzele principale, cari au contribuit și contribuie încă și astăzi la numărul cel mare al analfabeților noștri, în rândul prim se pot număra **indiferentismul și antipatia** poporului nostru românesc față de școală și trebile ei.

Și într'adevăr, dacă observăm bine lucrurile cu durere trebuie să constatăm, că poporul nostru românesc nici astăzi nu înțelege sau nu vrea să înțeleagă și să priceapă bine importanța și folosul cel mare al școlii, al învățaturii. Și astăzi, după atâția ani de când ne avem și noi instrucția noastră, în cele mai multe locuri se privește școala, ca un **malum necessarium**, ca o greutate, dela care nu poți aștepta, cine știe ce mult bine. Poporul nostru și astăzi, în multe părți ține morțiș la părerea greșită moștenită dela moși-strămoși, că el poate trăi și fără școală, fără învățatură.

Câte rele nu se nasc apoi din indiferentismul acesta al poporului nostru față de școală.

Și de fapt, dacă băgăm bine seamă, vedem, că în genere poporul nostru nu își trimite copiii bucuroși la școală. Și dacă și-i trimite, asta o face numai de frica pedepsei, ce eventual i-o croiește legea. Dacă își înscrie copiii la școală, nu-i lasă să frecventeze regulat, nu le cumpără cărțile și revizitele de lipsă, nu se interesează, ce învață și ce spor fac copiii lui în școală; de asemenea nu se mai îngrijește, de ei după ce au părăsit școala să mai ia din când în când cartea și pana în mână, ca să nu uite cu totul. Deci nu e mirare, dacă pe lângă o astfel de atenție și îngrijire a părinților față de copiii lor, an de an mulți rămân din aceștia sau fără leac de cunoștință de carte, sau cu cunoștință puțină, pe care azi, mâne ușor o uită cu totul.

Iată dară cum din cauza indiferentismului poporu-

Wällischhof

în Maria-Enzersdorf lângă Viena.

Sanatoriu și stabiliment de hydrotherapie.
Dietetica sistem Dr. Lahmann. Tratament individualizat. Prospecte prin direcțiune și medicul șef. **Dr. Marius Sturza.**

lui nostru față de școală și creșterea copiilor lui, nu se poate scărta numărul analfabeților noștri.

O altă cauză însemnată, care contribuie la perpetuarea analfabetismului în mijlocul poporului nostru este și aceea, că multe din senatele noastre școlare parohiale nu sunt la culmea misiunii lor. Știm cu toții, că senatele aceste sunt chemate în primul rând să se îngrijească de toate lipsele și nevoile școlii, prin urmare ele au sfânta datorie, ca să se îngrijească și de cercetarea regulată a școlii din partea tuturor copiilor din comună.

Dacă senatele școlare parohiale sunt compuse din oameni harnici, idealisti, neșovăitori, totdeauna la postul lor atunci de fapt lucrul acesta se îndeplinește cu toată conștiințiozitatea, din contră dacă senatele aceste sunt compuse din indivizi comozi sau chiar trândavi, egoiști, șovăitori și neubitori de ordine și de progres, atunci de bună seamă, că lucrul amintit mai sus nu se va face, sau și de se va face, se va face numai așa cum s'ar zice, ca să se plătească urechea, iar nici decât din dragoste adevărată față de binele oștesc. În cazul acesta din urmă cercetarea școlii din partea copiilor va lăsa mult de dorit, pentru că poporul, care și așa nu prea iubește școala, văzând, că preotul, învățătorul și ceilalți membri ai senatului școlar nu prea insistă pe lângă el, ca să-și trimeată copiii la școală, tace, părăndu-i bine, că copiii lui rămân acasă, putându-i întrebuința la păstoritul vitelor și alte lucruri mai mărunte acasă, ori la câmp. Și eu cred, că indolența multor senate școlare parohiale de ale noastre contribuie ca nimeni altul la dănuirea analfabetismului în mijlocul nostru, căci s'a putut constata de nenumărate ori, că în comunele acele, unde senatele școlare au fost pătrunse de misiunea lor și le-a zăcut la inimă prosperarea și înaintarea cauzei școlare și a învățământului, acolo pe lângă tot indiferentismul poporului față de școală, numărul analfabeților a scăzut foarte îmbucurător.

Indolența organelor administrative în aplicarea pedepselor pentru absențele școlare încă formează o cauză a analfabetismului la noi. E lucru știut, că părintii cari nu-și trimit copiii regulat la școală — la arătarea învățătorului și a președintelui senatului școlar parohial — au să se pedepsească de către organele administrative ale comunii. Aceste organe însă, în foarte multe locuri nu se îngrijesc absolut de loc, de lucrul acesta. Li-se tot pot înainta conspecte cu absenții de școală, că nu le execută, decât în cele mai bune cazuri, numai după o mulțime de rugări și intervenții pe la forurile administrative superioare.

De altă parte s'a adevărit că nici actuala lege contra absențelor de școală, chiar și acolo unde organele administrative comunale își fac datoria, nu e tocmai ducătoare la scop. Căci, gradele de pedeapsă cuprinse în § 4 al articolului de lege XXXVIII — 1868 (prima dată 1 cor., a doua oară 2 cor., a treia oară 4 cor., a patra oară 8 cor.) au fost și sunt suportate cu mare ușurință și bunăvoință din partea multor părinți, numai ca să rămână copiii lor acasă, unde cum s'a spus mai sus, îi pun la diferite lucrări economice. După cum se vorbește, împrejurarea aceasta a îndemnat pe ministrul instrucțiunii publice se elaboreze un proiect de lege, în urma căreia părinții, cari nu-și vor trimite copiii regulat la școală, să fie judecați mai aspru, decât pe calea procedurii prevaricare (kihágsá eljárás). Din cele experiate cu actuala lege contra absențelor de școală, trebuie să spunem, că noua lege despre care e vorba, și de se va face, numai în cazul acela va avea efectul dorit, dacă cei însărcinați cu executarea ei, de fapt o vor ști și aplica.

În fine o cauză a analfabetismului celui mare la noi se mai poate număra și sărăcia poporului nostru. În urma acesteia în multe comune românești de ale noastre sau lipsește cu totul școala, sau există numai câte un singur post de învățător la câte 120—150 ori mai mulți obligați de școală. În astfel de comune ușor rămân mulți copii fără cunoștința slovei și a scrisului românesc.

Din cele înșirate mai sus se poate trage concluziunea, că analfabetismul numai așa se va putea alunga din sânul poporului nostru, dacă cei însărcinați cu con-

ducerea și povățuirea lui își vor ști face cu toții datoria.

Spre acest scop în primul rând e necesar, ca consistoarele noastre, ca supremele foruri ale școlilor noastre confesionale, pe viitor cu deosebire să se îngrijească, ca senatele școlare parohiale să fie la culmea misiunii lor. Prin o inspecție bună și conștiințioasă să supravegheze ca toate ordinațiunile cu privire la învățământ și frecvența școlilor să se execute prompt din partea senatelor școlare parohiale. Unde află ceva neglijență să intervină urgent, luând toate măsurile de lipsă pentru ca lucrurile să apuce pe calea cea bună și dreaptă.

Față cu renitența organelor administrative să intervină la guvernul țării, cerând ca acesta de asemenea să saneze relele, până încă sunt în germene. Partidul național, Asociațiunea, și alte societăți și corporațiuni de ale noastre să întreprindă apoi o propagandă vie și puternică în mijlocul poporului nostru, luminându-l tot din toate părțile și făcându-l să iubească și să-și însușească învățătura, fără de care nu se mai poate trăi în ziua de astăzi. În felul acesta poporul nostru înțelegând bine importanța cea mare a învățării, nu numai că-și va trimite bucurios copiii la școală, ci însuși el va cerceta cu drag cursurile de analfabeți, ce trebuiesc înființate în toate comunele noastre.

Dacă s'ar urma cu agitația și munca asta, la care firește trebuie să se angajeze întreaga pătură noastră cultă, zic, dacă s'ar urma sistematic numai trei ani de zile; ne-am scăpa de afurisitul de analfabetism.

Și eu cred, că ar fi timpul să ne punem odată serios cu toții pe muncă, pentru că e păcat de Dumnezeu să mai stăm și astăzi în nelucrare, când toată lumea se luptă și se sbate după o soartă mai bună și traiu mai fericit.

Inv. Marian Sas.

Cronica socială.

Convocare. Onorații membri ai despărțământului Agnita al Asociațiunii precum și toți sprijinatorii culturii românești sunt invitați prin aceasta la adunarea cercuală ce se va ține în 15 (28) Sept. a. c. la ora 2 d. a. în biserica gr. or. din Agnita.

După adunare, urmează vizitarea expoziției de manufactură în școală, iar seara la ora 8 va avea loc o reprezentanție teatrală urmată de dans.

„Reuniunea română de lectură” din Timișoara cu ocaziunea împlinirii a 40 ani dela înființarea ei, aranjază Sâmbătă în 20 Septembrie sf. n. o petrecere în berăria „Fabrikshof” din Timișoara-Fabric.

Inceputul la ora 8 seara. Contribuiri benevole sunt a se trimite pe adresa casierului Reuniunii: d. Ion Miculescu contabil la „Timișana”. Venitul curat e destinat pentru sporirea bibliotecii Reuniunii și pentru scopuri bisericesti.

Reuniunea Sf. Maria a femeilor române gr. cat. din Gherla va aranja în 28 Sept. a. c. în sala cea mare a hotelului „Coroana” o serată teatrală urmată de dans.

Inceputul la ora 8 seara. Venitul curat este destinat pentru scopurile filantropice ale Reuniunii.

Contribuiri benevole sunt a se trimite pe adresa casierei: dna Silvia I. Popp, Gherla.

Scrisoare din comuna Chior. În 31 August n. și-a ținut despărțământul „Astrei” din Chior prima sa adunare generală în sala de gimnastică a școlii române din Șomcuta-mare. A fost de față inteligența din loc și aproape întreg clerul din jur, mulți învățători și mai mulți țărani. Bogată a fost adunarea în planuri. Cuvântul

de deschidere a vicepreședintelui Dr. Aurel Nyilvan prin temeinicia și frumseța sa a ridicat nimbul sărbătorsc al adunării, iar partea despre „Astră” și scopul ei se poate socoti ca o foarte succasă conferință populară. Raportul dlui secretar Dr. Teofil Dosa despre anul de organizare și străduințele comitetului a fost subliniat de aplauze. Multă bucurie a produs comunicarea, că comitetul central din Sibiu a pus la dispoziția comitetului despărțământului 15 biblioteci din darul făcut de d. Stroescu. S'a hotărât ca să se doneze agenturilor mai sărace câte o bibliotecă, fapt ce va contribui la organizarea mai multor agenturi. Față de curentul de maghiarizare numai pe cale socială, prin presă și carte românească ne putea apăra. Daru dlui Stroescu e binecuvântare pentru „Chior.”

Rezultatele anului de organizare pe lângă toată vitregia timpului sunt multămitoare. Despărțământul are 4 membri fondatori, 3 membri pe viață, 24 membri ordinari și 77 membri ajutători. Cei mai mulți sunt din comunele Posta și Arieșul-de-pădure unde funcționează și două agenturi spre lauda conducătorilor locali.

De președinte al despărțământului în locul regretatului Ioan Serbu a fost ales protopopul Șomcutii-mari Ioan Ilieș. De activitatea dlui protopop, despărțământul nostru leagă mari speranțe pentru viitor.

După dezbaterile mai multor propuneri s'a închis adunarea.

Seara la „Hotelul Central” s'a reprezentat comedia într'un act „Primăvara vieții”. Rolul principal l-a jucat d-șoara Lucia Mureșan din Blaj.

După reprezentațiune a urmat joc și voie bună până în zori. Ca încheiere remarcă frumoasă costum național al d-șoarelor Ciurdariu din Dob...
Cronicarul.

ECONOMIE

Bursa de cereale din Budapesta.

— După 50 kgr. —

— 13 Sept.

Grâu pe Oct.	cor. 10.
Grâu pe Apr. 1914	cor. 11.
Secară pe Oct.	cor. 8.
Porumb pe Sept.	cor. 8.
Porumb pe Maiu 1914	cor. 7.
Ovăș pe Oct.	cor. 7.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

AVIZ.

Aducem la cunoștința on. public, că în brăria „Tribuna” cu ziua de azi și-a schimbat firma în **LIBRĂRIA „CONCORDIA”**. Rugăm deci ca în viitor toate comenzile și chetele, scrisorile, mandatele etc. să se trimit pe adresa: **LIBRĂRIA „CONCORDIA”**, Arad, str. Deák Ferencz Nr. 20.

GOLDMARK H. Bazar de pălării
singurul magazin de pălării budapestane pentru femei, magazin de modeluri de pălării și decouri.
Prețuri fixe.
Cea mai ieftină sursă de cumpărat pălării
ARAD, str. Deák Ferencz nr.

Caut un candidat

un **SCRITOR** cu practică
pentru cancelaria mea advocațională.

Dr. Ioan Nedelcu
în Oravița (Oraviczabánya).

1397-3

Prăvălie românească!

prăvălie mixtă, cu drept de trafic, cantitate de beuturi, mărci postale etc., poziție foarte bună, una din cele mai cunoscute prăvălii române, aflătoare la piața mare în centrul Vârșetului unde circulația e cea mai mare, din cauza unei nefericiri e de predat și de e posibil români reflectanți vor fi interesați. — A se adresa lui

Vasilie Subota, Versecz.

1379

Asistent droguist,

tânăr, creștin cunoscând branșa articole fotografice, găsește loc în Drogeria »MERCUR«, Brăila, România.

Pa 1305

A trimite oferte direct.

O domnișoară

tânără, contabilă, cu zestre de 2500 cor. este a se căsători cu un absolvent de teologie sau învățător. Reflectanții să se adreseze la administrația ziarului sub deviza

»Oficianta«.

1396-2

De vânzare.

În Hunedoara (Vajdahunyad) în cea mai cercetată stradă a orașului, se află de vânzare, o casă edificată din cărămidă cu 4 odăi spațioase, cu pivniță de 15 m lungă cu curte și grădina de 916 m². Proprietarul casei, de prezent, are drept de sarcină, existent de 12 ani, și trafic de terenuri, cari drepturi cumpărătorul le va câștiga respective ținea pe mai de-

Casa are ca edificii laterale: grajduri, bucătărie, șopru, ghețar, culină de vară și un salon de vară, provăzut cu o popicărie (arie) binecercetată. Toate edificiile sunt terminate abia de 12 ani și acoperite cu țigle și provăzute cu lumină electrică. Pentru solvirea prețului condițiuni foarte ușoare. — Reflectanții să se adreseze proprietarului

Dr. DESIDERIU FÜLEPP
în Vajdahunyad.

13-3

Diamant Ferencz

Optician, magazin de candelari
în Arad, str. Deák-Ferencz 7.

TEATRUL 'APOLLO'

va prezenta în 17, 18, 19 și
20 Septembrie p.

Singurul film original:

Sfârșitul orasului Pompei

o minune a cinematografului,
în 6 acte, prelucrare după re-
numitul roman istoric a lui
Edward Bulwar.

Intrece pe

QUO VADIS.

Reprezentațiile nu se succed
imediat, ci ele încep d. a.
la ora 5 și jum. și ora 9.

Bilete se vând înainte, în ziua
reprezentațiilor, dim. dela
ora 11-12 la cassă.

ALMANACH

(CĂLINDAR DE BUZUNAR)

PÈ ANUL ȘCOLAR

1913/14

COMPUS, PENTRU TREBUIŢELE PREOTILOR
ȘI ÎNVĂȚĂTORILOR ROMÂNI

DE

IOSIF MOLDOVAN

DIRECTOR ȘCOLAR ÎN ARAD.

Prețul 1 cor. (10 fileri porto).

O cărticică de toată frumusețea de buzunarul fiecărui preot și învățător român. Conține: partea calendaristică cu apostolele și evangheliile în zilele de duminică; extras din molitfelnic (cele mai indispensabile cântări și rugăciuni de cari au lipsă preoții și învățătorii la funcțiuni săvârșite în afară de biserică); clasificarea școlărilor; ziar de cassă; ord de ore; legea de salarizare învățătorescă; tabela de salarizare; afaceri cu posta și telegraful; taxele de timbre, festivitățile școlare etc.

În considerarea greutăților începutului, făcându-se un număr restrâns de exemplare, rugăm a face comanda de cu posibila urgență. Mo 1378

Restaurantul „Gambrinus”,

este renovat radical și aranjat cu
comfort modern; bucătărie excelentă,
vinuri curate excelente, prețuri
moderate. — Săli speciale.

Sa 1391

Cu stimă: **SZALAY IMRE**, ospătar.

Bătăturile,

la 997

scortoșenia pielii, ur-
ciilor de pe mâni și din
față încetează în decurs
de 1 zi dacă folosiți

»CANNABIN«

1 sticlă 1 cor., francată
1 coroană 40 fil., 3 sticle
franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la pregătitor:
Dr. E. ELESCH, farmacie la „COROANĂ” în Győr.

RADÓ GYULA

magazin de pardesiuri pentru dame

ARAD.

Mi a sosit un foarte bogat asortiment de
noutăți pentru toamnă și iarnă

și anume:

Baglane engleze,
Baglane jumătate
lungi,
Pardesiuri moderne
p. dame,
Rocuri de plisea și
Caracul,
Pardesiuri Broccat,

Rocuri p. teatru,
Băni engleze,
Pardesiuri de lână,
Rocuri pentru fete,
Rocuri pentru copii,
Costumuri engleze,
Tali moderne,
Halaturi,
Jupoane moderne,

Haine de dolii și talii de dolii.

Prețuri fixe!

(Ra 1401)

Telefon 238.

Telefon : 86.

Telefon : 86.

Weisz Dávid

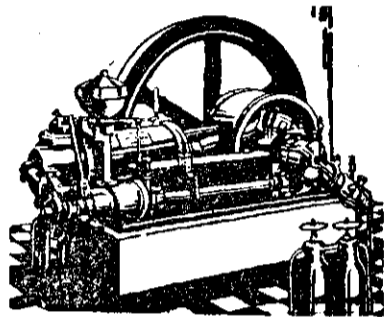
magazin de hârtie rășinată și fabricații de rășină
Arad, str. Kossuth, nr. 62.

W 1270

Expediază cu prețuri ieftine la oricare gară hârtie rășinată, foarte durabilă, cule penru această hârtie, rășină, carbolineum.

CELE MAI BUNE MOTOARE!

Garantie pe mai mult ani!

Kc. 1201

Condițiuni favorabile de plată!

Motoare Diesel originale Körting

Motoare absorbitoare de gaz și de benzină. Garnituri de îmblățit cu benzină și ulei brut, cu vehicule Noutate senzațională! Noutate senzațională!

MOTOARE CU OLEIU BRUT

fără stropire cu apă, — cap de aprins și fără compresor

Gellért Ignác és Társa

birou tehnic.

BUDAPEST, V., strada Koháry nr. 4.

In interesul d-voastră cereți prospect!

Ro 994-20

FATA

juvenilă, trandafirică și curată vei avea, dacă vei în-trebuința renumita

alifie pentru față și săpunul lui

GOLDSTERN DE VUKOVÁR.

Se pregătește în farmacia lui

KIRCHBAUM, Ó-Vukovár nr. 23.

Prețul 1—1 coroană.

Motoare cu oleu brut și locomobile sis'em WOHANKA.

Cheltuieli de lucrare după mărime 1½-2 fil.

la oră. Nu explodează și nu se aprinde. Fără orice control sau permisiune din partea finanțatorilor.

E 1074

WOHANKA és T-SA

BUDAPEST, V., Váci-körut nr. 76.

Tot felul de STAMPILE,

execuție promptă, ieftină și frumoasă, precum și alte articole atingătoare de această branșă se află numai la

Prima fabrică sibiană de stampile

A. R. Feld

Sibiu,
Elisabethgasse nr. 17

Fondat în a. 1845.

Telefon 102-01.

DREHER IGNÁCZ és FIA

fabrică de mărfuri fine de oțel

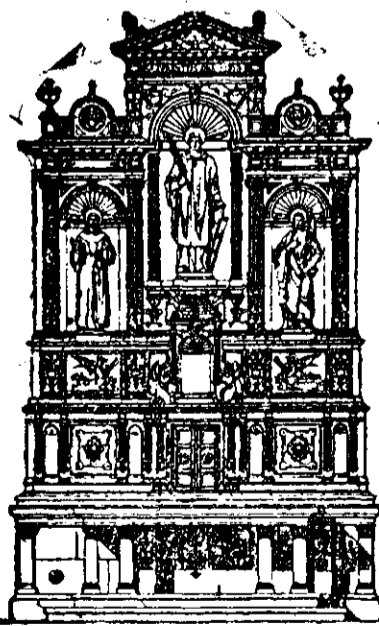
BUDAPESTA, IV., Kossuth Lajos-u. 14.

Oferă totfelul de cuțite de busunar, foarfeci, briciuri, achizite pentru ras și manikur, tacâmuri pentru poame și pentru miasă, instrumente pentru grădină și articlii de economie. Cereți catalog. (E 500-50)

STRIZS ISTVÁN

Industriaș artistic și constructor de altare, atelier artistic pentru aranjamente bisericesti

Isaszeg, Budapest mellet.

Fund. 1894.

Fund. 1894.

Execută în orice stil, altare moderne, iconostasi, peșteri-Lourdes, s. mormânt, fântâni pentru botez și amvoane, statue sfinte, loane pentru drumuri, din lemn și teracotă, potire, sacristii, candelabre, felinare și totfelul de lucrări de metal. Haine bisericesti, prapori, broderii artistice-bisericesti de aur și mătășă; renovări de biserici, picturi, repararea și aurirea altarelor, pictarea altarelor și a totfelul de icoane. Proiecte și deseneuri prospecte gratis. Mergerea la fața locului pe cheltuiala proprie. (S 1303)

PRESE DE VIN

bune și excelente
liferează din fabrica
societății industria-
șilor de fer din

Kecskemét

ca membră a societ.

O. K. H. societatea

Ipari és Háziipari szövetkezetek

Beszerző és Értékesítő Központja

Budapest, VIII., József-körut 36

Cereș prețurent.

Co 1304

PENTRU CA SĂ CUMPĂRAȚI

„PIANURI”

nu trebuie să mergeți la BUDAPESTA, la

„TRISKA”

se pot cumpăra cu prețuri favorabile. În localitate introducerea pe timp de un an o face gratis. În provincă: expediază pianuri cu porto și pachetare gratis.

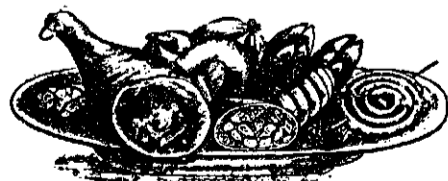
TRISKA J.

CLUJ (KOLOZSVAR),
str. Bartha-Miklós nrul 14.

Réthy János

fabrică de cârnați și de cârnuri cu put
:: electrică ::

DEVA, PIAȚA PRINCIPALĂ.

Re 1142

Oferă bogatul său magazin de cârnuri fumate: în fiecare sezon se capătă ca proaspătă de vită, vițel, porc și miel, cele mai ieftine prețuri de zi. Apoi, șur murate excelent, limbi de vită, vițel și porc, pecie (kaiserfleisch), coaste afumate totfelul de mezeluri reci, pregătite în foarte gustos, în fabrica proprie. Prețurent, cu provocare la acest ziar, trimite franco.

BUDAPEST P. SIMONS
Hotel, ZUR STADT PARIS,
 Nou renovat! Nou renovat!

Hotel de renume. 100 chilii cu aranjament confortabil dela cor. 3. - in sus. Lumină electrică și serviciu (curățirea hainelor). Spre întrebuintare stă la dispoziție telefonul urban 27-56 inclusive baie in hotel. Cafenea elegantă. Restaurant excelent in Parterre. Berărie in „BACHUSKELLER”. Prețuri solide. Halta tranvaierilor orășanești cari aduc la toate gările și stațiunile vapoarelor.

E 1127

Costume pentru femei

60 coroane

din materie fină cuptușală de mătasă, cele mai noi croluri, execuție elegantă, după măsură execută

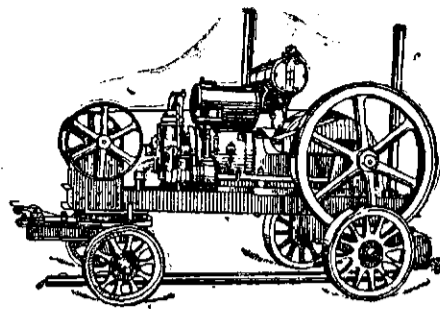
Majorovits Mór
 croitor de modă engleză

Arad, piața Libertății (Szabadság-tér) 14.

La comenzi de trei costume în provincie merg la fața locului. Mare asortiment de materii de lână fină engleză.

Ma 1328

LANGEN și WOLF, fabrică de
 motoare.
 BUDAPESTA, VI., Váci-körút 59.

Liferează renumitele motoare „OTTO” originale, locomobile, motoare „DIESEL”, sistem Deutz, motoare, motoare absorbitoare de gaz, garniture de imblătit.

Condițiuni excelente. :: Cereți prospecte.

Cel mai natural și cel mai modern miros de flori este

„Rosa Centifolia”.

1 sticlă 5.—, 7.50 și 12 cor.

De vânzare la:

Török Andor és Társa
 drogherie

Arad, bulev. Andrássy nr. 20.

(To)

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

No 152

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre făcerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dănsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. —

Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sinestătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curențe ilustrate trimit gratuit.

Apeducte

Încălzire centrală cu apă și aburi, ventilatoare, aranjamente pentru ferbătoare cu aburi și spălător cu aburi, pompe, closete —

Knuth Károly

Inginer și fabricant, liferantul de curte al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Josif

Budapest, VII. Garay-u. 6-10 sz.

(E 691-20)

KOMJÁTHY RÓZSI

salon de pălării pentru dame

ARAD, strada Deák Ferencz nr. 5.

Aduc la cunoștința on. dame, că mi-au sosit cele mai proaspete noutăți de modă de toamnă. Asortiment bogat de pălării pentru femei, copii, velour și de plisă.

Depozit permanent de pălării de doliu. Străformări se execută în decurs de 24 ore.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public, sunt

cu distincă știmă

Komjáthy Rózsi.

Ko 1328

(E 1146)

Societatea de asigurare olandeză societate pe acții

„Allgemeine Maatschappij van Levensverzekeringen Lifrente” in AMSTERDAM.

Direcțiunea p. Ungaria se află în palatul propriu al inst în Budapesta, Kálvin-tér, Baross-utca 1, Üllői-ut 2-4 sz. Intrarea prin poarta nrul 4 din bulevardul Üllői.

Cele mai ieftine taxe:

Suma asigurărilor la sfârșitul anului 1912	) peste 406 mil. cor.
Suma rezervelor	) 120,416.453 cor. 94 fil.
Afară de rezerva replătirilor	) 986.499 cor. 14 fil.
Plătirile de până acum făcute asiguraților	) 13,153.386 cor. 05 fil.

CAROL JÁNOSI

grădinar artistic.

Execută lucrări pentru clădirea, aranjarea și cultivarea peste an a grădinilor, piețelor, elaborare de planuri pentru parcuri mai mari, plantarea de pomi pe străzi. Înființează parcuri și grădini în stil francez, englez ori modern, conform tuturor cerințelor. Mai departe, terenuri pentru jocul de tennis și alte sporturi, îngrijirea acestora. Mare asortiment de flori și roze, precum și totfelul de flori tălate.

ARAD, strada Lahner György nr. 8.

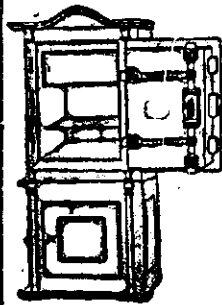
(In apropiere de turnul de apă.)

(Io 1371)

Cassă pentru bani și documente

sigure contra focului și hoților

Mo 1112

numai fabricate proprii de toate soiurile și în orice mărime, gata în tot felul de executări în depozit, netede și îndoite, fără legături lungi prin urmare nici un sprijin pentru pârgăia hoților.

Casse cu casete separate contra focului și Parquii în periferie casete pentru matricule mici și mari. Prețuri moderate.

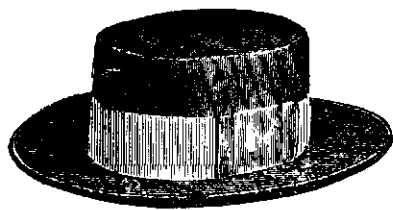
Pentru biserică, comune și societăți etc. după învolye și în rate.

GUSTAV MOESS, SIBIU,

Quergasse Nr. 3. Hechtgasse Nr. 4.

Casse panțerate numai la comandă.

Prima fabrică, cu putere electrică pentru pălării de femei, bărbați și copii.

(Bi 1372)

Marele magazin de cele mai noi moduri e afară de orice concurență — Prețuri foarte ieftine. — Mustre trimet g a is în provincie. Primesc spre execuție orice colorare și s rãfoen e nouă, după cele mai moderne modeluri.

Cu toată stima:

BITTENBINDER KONRÁD

prăvălie și magazin

ARAD, strada Deák Ferencz nr. 42.

(Vis-à-vis de „Crucea albă“)

FIȚI ATENȚI LA FIRMĂ!

INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

Arad, Weitzer János, palatul Minorităților.

Telefon 35.

Telefon 35

Instalațiuni electrice cu prețuri foarte convenabile

Oferim on. public candelabre elegante

cu prețuri moderate. Ținem la dispoziție prețurile originale ale celor mai

de seamă fabrici de candelabre. Executăm totfelul de transformări de candelabre,

coace aducem la cunoștință mai ales acelor ce-si schimbă locuința. Telefoane de casă, instalațiuni de sonerie electrice pentru camere, aranjamente și reparări; lampe electrice pentru bușinar, bucătări și prisine de sticlă; tot felul de articli și instrumente de luminație.

Cu deosebită stimă:

INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

HOFFMANN és Társai, în ARAD.

Comenzile din provincie se execută prompt. Vânzarea începe dim. la ora 7.

Asortiment foarte bogat.

AM REUȘIT

să cumpărăm ieftin depozitul magazinului de dantele din Budapesta așa, că pot stabili pentru on. dame prețuri foarte ieftine. Rog să vă convingeți despre aceasta.

Mătăsuri veritabile în orice culoare cor. 1.50; mai înainte erau cu 3—3.50 cor.

Admirabile broderii de dantele, dantele de tûll, materii de dantele.

Ciorapi, în culoare neagră, albă și potrivite oricărei haine, prețuri fără concurență.

Mănuși de vară, cravate de dantele cu prețuri scăzute.

Hoffmann Sándor, magazin de dantele

ARAD, bulev. Andrásy nr. 20.

O fată isteată care vorbește și românește afiă ap'icare în prăvălie.

Prețuri foarte ieftine.

Ho 1386

Atelier modern pentru curățirea hainelor.

Curățire modernă și foarte frumoasă a hainelor de sădă, batist, eponge, pânză etc.

Se primește spre curățire și călcare haine de bărbați.

— Vopsire modernă de haine în culori la modă. —

Knapp Sándor, Arad

Institut de vopsitorie, curățire chimică și spălarea cu aburi a alb'urilor.

Local de primire: colțul străzii Weitzer János, vis-à-vis de poșta principală. Stabilimentul: str. Magyar-utca nr. 26. — Comenzile din provincie se execută prompt și conștiințios. Ka 124

KUHL MIHÁLY

vopsitor artistic de postavuri și
:: curățitor chimic ::

Prăvălie :

ARAD

Atelier :

str. Deák Fer. nr. 39.

str. Lipot nr. 12.

Execuția tofelul de lucrări în această branșă, ș. a.: vopsirea și curățirea de pl'sea, tül, lânării, man oane, — boauri, haine pentru se-rate, pardesiuri, uni-forme, haine de bărbați, — femei și copii, — atât întregi cât și — desfăcute. —

Ku 1370

Fiți atenți la firmă!

In atențiunea concetățenilor!

Marea Hală Centrală ARAD,

bulevardul József főherceg ut numărul 1.
Vis-à-vis cu palatul primăriei. (Palatul casei de păstrare „Victoria”)

e cel mai ieftin isvor de cumpărat obiecte de jucărie lucrate artistic articole de porcelan, sticlă și obiecte p. economia de casă, mare asortiment de tăști pentru copii de școală, plăci pentru gramophon cu cântece românești permanent în mare asortiment.

He 1359

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 1-5

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobilă, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Ta 239—52)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plăți simplă sau dublă a capitalului, asigurări de pensii și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracțiilor (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apeducte

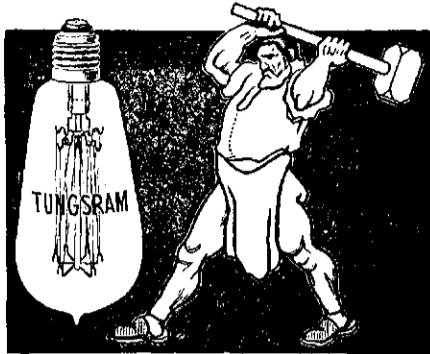
Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912.	R.	5.456,645.07
Capitale asigurate pe viață achitate	„	5.458,6189.43
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1912 (foc	„	133.667,241.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă (viață	„	11.740,710.—
	„	1.603,400.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au logături bune, se primesc în serviciul Institutului cu condiții favorabile.

„TUNGSRAM”

Bo 948

lampă de sârmă
cu sârmă învâită.

FOARTE DURABILĂ

BALSAMUL FARMACISTULUI A. THIERRY

Are efect neîntrecut la boala de plămâni și de piept moderează catarul, încetează tusea împreună cu dureri. Incetează aprinderea de gât, răgușala și boala de gât, precum și febrința, durerile de stomac și colica. Vindecă hemoroizii și boala genitală, curățește rinichii, deșteaptă pofta de mâncare și promovează mistuirea. Mijloc excelent contra durerilor de dinți, a dinților găunoși, contra mirosului greu de gură, precum și contra tuturor boalelor de gură și dinți, răgăceli, încetează mirosul greu provenit din gură sau stomac. Mijloc excelent contra limbricului lat. Vindecă orice rană, locuri de răni, orbalțul, beșicile provenite din febrințelii buboalele, urciorul. Are efect excelent contra durerilor de urechi.

Alte in echter Balsam
aus der Schutzengal Apotheke des
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

VERITABILA ALPIE-CENTIFOLIA A LUI A. THIERRY împiedecă și încetează înveninarea sângelui orice operație dureroasă adeseori devine de prisos. Folositoare femeilor lauze contra durerilor de țate, — opririi laptelui și întăririi țitelor. Are efect sigur și excelent contra orbalțului, picioarelor rănite, rănilor, umflării membrelor, — durerilor nervoase în oase, buboalelor, — sdrobilor, împunsăturilor, tăieturilor și contra altor răni. Îndepărtează corpuri străine și anume: sticlă, vase, praț, salitru, spini etc.; efect excelent la concreșente, carbunculul, rac, vermi, putrezire, băsici, răni provenite din arsură, boala îndelungată imbulzirea sângelui, scurgerea urechilor, precum și la opărirea pielii copișilor etc. etc. 2 tegle cor. 3-60. Expedarea se face numai cu ramburs sau trimițându-se banii înainte. În Budapesta de vânzare la: farmacia Török József, și în numeroase farmacii.

În cantitate mai mare de vânzare la drogheriile Thalmayer és Seltz, Hochmeister utódal și Radanovits Testvérek în Budapesta, ori direct dela A. Thierry, farmacie la Ingerul păzitor, Pregrada, lângă Rohitsch.

În Arad de vânzare la: farmaciile Földes Kelemen și Sfântul Ștefan a lui Hehs Vilmos.

Banca Industrială Ungaro-Boemă, Budapesta, V. Sas-u. 27.

3¹/₂ mil. de cor. anual po te fiecare câștiga, dacă își cumpără loz rile următoare:

- 1 loz convertit dela Banca Hipotecară-Ungară
- 1 „ Bazilica
- 1 „ Crucea roșie Italiană
- 1 „ Crucea roșie Austriacă
- 1 „ Crucea roșie Maghiară și
- 3 lozuri Sanatorul Regina Elisabeta. Lozurile acestea au

19 trageri anuale.

Tragerea proximă va fi în 10 Oct.

Fiecare loz câștigă.
Fiecare loz se poate vinde iară.
Fiecare loz este garantat de stat.

Doznd a face posibil fiecărui aș cumpăra lozurile acestea atât de bune, le vindem de prezent, — **8 lozuri întregi pe lângă**

40 rate lunare à 13-50.

Vindem afară de acestea un loz singur convertit dela Banca Hipotecară-Ungară pe lângă

32 rate lunare à 7-20.

Vindem apoi un loz dela Pesti Hazai pe lângă

30 rate lunare à 5-40.

Rugăm st. cetitori întrucât ar dori a cumpăra dintre lozurile acestea să ne trimită rata primă momentan prin mandat postal spre a-i putea pune la dispozițiune lista, respective listele de rate legale pe a cărei bază va putea participa atât la tragerea proximă, cât și la toate celelalte trageri viitoare întrucât se poartă cu achitarea ratelor punctual — **Cine trimite ratele 2 prime deodată acela primește dela noi a 3 cvită (rată) gratis.**

(U 1381)

Cu deosebită stimă:

Banca Industrială Ungaro-Boemă, Budapesta, V. Sas-u. 27.

Jertagrafia

cele mai bune copii fotografice și în timpul cel mai scurt pe un fond cur și mai rezezi cu linii negre, cu o punctualitate sigură potrivit pentru planuri de prezentat autorităților execută ca o specialitate deosebită fabrica, de hă artistice a lui.

Fellner Leó, BUDAPEST, V. Váci út 4. Telefon 28—48. Adresa pentru telegrame: „Posti Budapest. — Apartament special pentru comanda din provincie.

(E 1105—20)

NEUMANN M.

croitor pentru haine de bărbați
furnizor al curții reg. și imp.

Magazin de haine pentru bărbați
:: pentru copii și pentru fetițe

ARAD

Ne 639 **MĂRFURI EXCELENTE.**
Despărțământ special pentru comenzi după măsură